

MUSIK, HJÄRNA, FANTASI och LEK

Om en Rytmikpedagogs bidrag till lärararbetet i grundskolans musikämne

Katarina Stener

Examensarbete, 10 poäng
Malmö, december 2005

Foto: Leif Johansson

Handledare: Eva Saether, lektor
Ann-Krestin Vernersson, kursledare IE Rytmik
Examinator: Stephan Bladh, lektor

Abstract

To describe your profession can sometimes be hard. Everyone knows what a music teacher is and what her work includes. But what about a eurhythmic teacher – who knows what she does? By experience my answer is: not many. In this essay I have outlined differences in method and lecture planning between a eurhythmic and a music teacher, to be able to find out the answer to my research question – what a eurhythmic teacher can contribute to the school subject music.

I chose an observation research where I observed a mixed class with children from fourth and fifth grade. After five observations visits, I rewrote the teachers lecture preparations to my own choice of method, from a eurhythmic teacher's point of view to outline the differences and therefore find out what a eurhythmic teacher can contribute.

When I looked at the music teacher's and my lecture planning's, I discovered that we chose a similar way of making the first four lessons which was a "re-write songs theme". But when it came to our single lesson of singing, it showed that we didn't share the same thoughts. The music teacher sang many different songs while I chose to concentrate on one in many different ways.

Play and movement are two very important foundations in the eurhythmic method and plays a major part in the learning technique. The amount of fantasy and play in a lesson depends on the age of the children. Play is more natural to small children than older. But it is as important to any age since play develop us in many different ways.

My conclusions are that eurhythmic teachers can contribute with a holistic way of thinking in teaching. During a lesson, a eurhythmic teacher put lots of different small goals on the way to the final goal, to develop people in many different ways, which is enriching the children's schoolwork. To base a lesson on a story and bring the children in to a fantasy world is very exiting and a good way of getting everyone's attention and interest's. To play your way to knowledge is to me a very fun way of learning.

The inspiration for choosing this subject comes from my own encounters with the eurhythmic method. Encounters that recreated my own joy for music, which I have carried along with me through my music studies. I am convinced that children need to bring the play into the serious school system and I hope that I through this essay can contribute to new ideas in the school world.

Keywords: Music teacher, movement, play, fantasy, holism, eurhythmic.

Innehållsförteckning

MUSIK, HJÄRNA, FANTASI OCH LEK.....	1
OM EN RYTMIKPEDAGOGS BIDRAG TILL LÄRARARBETET I GRUNDSKOLANS MUSIKÄMNE	1
INLEDNING.....	4
SYFTE.....	6
HORISONTEN.....	7
NÄR LEKEN SAKNAS	7
ATT LOCKA FRAM LEK.....	8
TEKNIKENS NEGATIVA PÅVERKAN	9
MUSIK OCH RÖRELSE.....	10
BAKGRUND.....	12
OM LEK	12
FANTASI.....	13
TEORIER.....	14
LEK HJÄLPER SKOLARBETET	16
FANTASI, ÅLDER OCH SKOLA.....	16
OM RÖRELSE	18
RÖRELSENS UTVECKLING	18
FAKTORER SOM HINDRAR INLÄRNING.....	20
RÖRELSE SOM ALTERNATIV.....	22
MATERIAL OCH METOD.....	24
ETISKA ÖVERVÄGANDEN	26
RESULTAT	27
OBSERVATION HOS 4,5:C I VELLINGE, HERRESTORPSSKOLAN	27
LEKTION 1 (STAFFAN)	28
LEKTION 1 (KATARINA)	31
LEKTION 2 (STAFFAN)	32
LEKTION 2 (KATARINA)	35

LEKTION 3 (STAFFAN)	36
LEKTION 3 (KATARINA)	38
LEKTION 4 (STAFFAN)	40
LEKTION MED SÅNG SOM UTGÅNGSPUNKT (KATARINA)	42
LEKTION 5 (STAFFAN)	44
LEKTION 4 OCH 5 (KATARINA)	46
LEKTION 6 (KATARINA)	47
LEKTION 7 (KATARINA)	48
LEKTION 8 (KATARINA)	49
VAD GÖR EN RYTMIKPEDAGOG SOM INTE EN LÄRARE I MUSIK GÖR?	50
SKILLNADER VID TEMALEKTIONERNA	51
SKILLNADER VID SÅNGLEKTIONEN	52
REFLEKTIONER OM SKILLNADERNA	54
SAMTAL EFTER OBSERVATIONSTILLFÄLLENA	55
MINA REFLEKTIONER EFTER SAMTALET	57
<u>DISKUSSION .....</u>	<u>59</u>
SKRÄDDARSYTT LEKTIONSINNEHÅLL FÖR OLIKA ÅLDRAR	62
<u>SLUTSATSER .....</u>	<u>64</u>
<u>REFERENSER .....</u>	<u>65</u>
<u>BILAGOR .....</u>	<u>66</u>
BILAGA 1: LEKTIONER MED FANTASI	66
BILAGA 2: STAFFANS ELEVERS STÖDORD OM SOMMAREN	72
BILAGA 3: HEJSÅNG ÅK 4-5	73
BILAGA 4: NAMNSÅNG ÅK 4-5	74
BILAGA 5: HEJDÅSÅNG ÅK 4-5	75
BILAGA 6: SILL I DILL	76
BILAGA 7: BALLADEN OM HERR FREDRIK ÅKARE OCH DEN SÖTA FRÖKEN CECILIA LIND	77
BILAGA 8: BREV FRÅN KOLONIEN	78
BILAGA 9: STAFFANS ELEVERS OMGJORDA SÅNGTEXTER	79
BILAGA 10: STAFFANS ELEVERS OMGJORDA SÅNGTEXTER	80
BILAGA 11: NAMNSÅNG ÅK 5	81
BILAGA 12: HEJSÅNG ÅK F	82
BILAGA 13: NAMNSÅNG ÅK F	83
BILAGA 14: HEJDÅSÅNG ÅK F	84

Inledning

Som Rytmikpedagog¹ suckar jag högt för mig själv varje gång någon frågar: ”och vad arbetar du med då?”. För jag vet vilka stora uppsparrade ögon jag får till svar på min förklaring. Ibland säger jag att jag är lärare i musik (vilket jag i grund och botten är) bara för att det är mycket enklare. Alla vet vad en lärare i musik är! Men det är fel eftersom min profession är Rytmikpedagog.

Att musik och rörelse hör ihop kunde mamma snabbt upptäcka. Varje gång hon spelade musik på CD-spelare i vardagsrummet (klassisk musik eller opera då veckans städning skulle utföras) sprang jag runt i rummet. Jag blev ett med musiken och kommer själv ihåg att jag kunde höra hur min kropp ville röra sig beroende på vilket stycke som spelades.

Mamma anmälde mig till balettundervisning. Det var helt OK, men jag trivdes inte helt eftersom fröknarna var mycket stränga. Alla danssteg var bestämda och balettreger skulle följas. Jag fortsatte med jazzbalett upp till mitten av tonåren, men saknade det lekfulla och att själv få avgöra hur musiken skulle se ut i rörelse. Det var inte som hemma när mamma dammsög och jag sprang ut på ”scenen” och svävade när mamma inte såg på (vilket jag trodde var fallet).

Jag har bara diffusa minnen av att jag som barn gick i någon sorts Rytmik eller musik och lekundervisning. Men jag har ett minne, ett starkt minne som jag än idag kan känna. Nämligen en stor sorg att jag inte fick vara med på det roliga längre eftersom jag blivit för gammal. Nästa steg var att få spela på ett instrument. Allvaret började...

När jag slutade spela blockflöjt och blev erbjuden en pianolärare av kommunala musikskolan ville jag sluta spela. Min lärare tycktes bara sitta av timmen, pratade aldrig med mig och följde slaviskt ordningen i en urtråkig pianobok. En annan pianolärarinna tog sig an mig, men jag hade tappat lusten. Då jag berättade för mamma att jag ville sluta spela piano svarade hon: ”Du ska gå på dina pianolektioner vare sig du vill eller inte.” Trots detta totalvägrade jag allt som hade med pianospel att göra, men gick till mina pianolektioner och satt av tiden. Min lärarinna spelade vackra stycken för mig på mina lektioner och en dag reste jag mig upp och sa: ”Det stycket vill jag lära mig!” Men stycket var egentligen för svårt och inte alls lämpligt för mig. Det struntade jag i och vi förenklade stycket

---

¹ Då jag mot gängse språkregler skriver Rytmikpedagog med versal gör jag det inte för att introducera någon sorts hierarkisk ordning mellan olika grupper av lärare, utbildade vid musikhögskolan utan av följande skäl: för att skilja på ”rytmik” som metod och ”rytmik” som musikaliskt begrepp, skrivs ordet Rytmik med stor versal då det handlar om metoden och rytmik med liten versal då det handlar om musikaliskt begrepp. (Jfr. Vernersson, 2003, s 6-7).

så att mina korta fingrar kunde nå de mest väsentliga tonerna i ackorden. Då tändes åter gnistan för musik.

Mina minnen från musikundervisning i skolan består mest av att vi sitter på stolar i en halvcirkel och sjunger efter en text projicerad via overheadapparater.

På gymnasiet hade jag väldigt roligt, men mitt musikaliska intresse dog ganska snart. Att spela piano var inte lika roligt längre nu när det var på allvar och alla tjatade om antagningsprov vid Musikhögskolan. Det var då jag upptäckte ämnet Rytmik. Vi hade alla fått ha KSU (kroppen som uttrycksmedel) i ettan, men *det var ju bara lek!* Jag valde Rytmik i tvåan och upptäckte efter ett år att det inte alls bara var lek. Jag lärde mig mycket inom det musikaliska området som ingen hade kunnat lära mig sittandes på en musikteorilektion. Jag lärde mig mycket om mig själv, och viktigaste av allt: *jag hade fått tillbaka min glädje för musik.* När jag började årskurs tre på gymnasiet visste jag att jag ville bli Rytmikpedagog, och få in det lekfulla sättet att nå kunskap i alla åldrar. Stora som små.

Jag kommer fortfarande ihåg övergången från det lekfulla till allvaret. Varför kan man inte gå till allvaret men ta med sig leken? Den frågan har jag burit med mig in i mina Rytmikstudier vid Musikhögskolan i Malmö, och den frågan har varit den pådrivande kraften i arbetet med detta examensarbete.

Syfte

Det övergripande syftet med detta arbete är att lyfta fram Rytmiktraditionens pedagogiska perspektiv och barnets lärande. Utgångspunkten är musikundervisning i grundskolan och min forskningsfråga är: Vad kan jag som Rytmikpedagog tillföra arbetet som lärare i musik i grundskolan.

Horisonten

Lek är lärdom om livet! Rörelser utvecklar hjärnan! I texten nedanför ger jag en förståelsehorisont, utifrån min förförståelse som blivande Rytmikpedagog. Detta avsnitt får därmed fungera som en inledning till teoriavsnittet under rubriken Bakgrund.

Eftersom bakgrundskapitlet i stort sett handlar om hur lek hjälper barns utveckling i skolan och på det personliga planet, ansåg jag att det även behövdes skrivas om vad som kan hända om barn inte leker? Vad är det som gör att barn inte leker?

När leken saknas

Många gånger är det oro och oförmåga som är orsaken till att barn inte leker.

- 1) Känner barn inte trygghet, vågar de inte att lämna den verkliga världen.
- 2) Är familjelivet oroligt, sociala eller äktenskapliga problem, kan det leda till att föräldrar känner varken lust eller ork att leka med barnen. Lek är någonting man lär sig och ligger på den vuxnes ansvar att locka fram.

Dessa barn har svårt att koncentrera sig, är oroliga och lättstörda, de hoppar från det ena till det andra, springer och kollar, sprider oro till andra barn och stör andras lek. Anledningen till att de stör andras lek, är för att de inte förstår lek-signaler och för att de inte har lekens verktyg. De förstår inte turtagande, en ömsesidig respekt barn lär sig i lek. Självklart vill alla barn alltid vara först. Men den lekkunnige vet att det blir roligare lek om alla turas om eftersom ingen blir ledsen eller känner sig orättvist behandlad. Lekens harmoni varar då längre och det är roligare att leka om alla är glada och nöjda. Den som inte förstår turtagande, blir automatiskt ratad ur leken och har ingen aning om hur han/hon ska lösa situationen. Det man inte vet kan man inte göra någonting åt. De förstår inte att den andra slutat att leka. Om man själv inte känner gränslandet mellan lek och verklighet, är det ännu svårare att se när andra barn leker eller inte leker (Knutsdotter, 2003).

De lekkunniga kan leka farliga lejon tillsammans, för att sedan respektera den som inte vill mer och går ut ur leken. Den som inte vet, fortsätter att vara lejon mot den som gått ur leken och slutar inte attackera den personen med ryt och vrål fastän den säger nej. Det kan leda till mycket bråk om inte det finns ett samförstånd.

De har svårt att anpassa sig efter varandra i ett ömsesidigt samspel. Den lekkunnige vet att om inte "Pelle" snart får övertaget i brottningsleken, tröttnar han eftersom det inte är roligt om den andre alltid har övertaget. Det liknar lite turta-

gandet, men sker i en ömsesidig anpassning för att leken ska vara länge. Den starkare ger sig hän eftersom *leken* är roligare än att visa att man är starkast (Knutsdotter, 2003).

Vad händer med barn som inte leker?

- 1) *Skolgången blir lidande* (se s. 16).
- 2) Eftersom känslor inte tas in i de inre rummen och bearbetas i lek, riskerar barnet att bli *känslomässigt omoget*.
- 3) *De förstör andras lek* eftersom de är avundsjuka på att de inte förstår hur man gör.
- 4) De hamnar *socialt utanför* eftersom lek ger sociala färdigheter.
- 5) De hamnar *socialt snett som vuxna* också eftersom allt man lär sig i leken (samförstånd, turtagande, ömsesidighet) är grunden i mänsklig samvaro. Man behöver det bagaget för att fungera bra i sin arbetsgrupp, i sitt äktenskap, i kön till bussen och allt annat som hör till den vuxnes sociala vardagsumgänge.
- 6) Den bristande föreställningsförmågan gör att de får *svårt att minnas* långa sekvenser, eller överhuvudtaget vad de varit med om.
- 7) Barn som inte har ett rikt inre rum med bilder (läs om inre rum s. 12), finner stort nöje i TV-spel, video och data. Där blir de underhållna av en ström med bilder som serveras på ett fat, eller dövar tomheten. Om de inte har ett inre rum att bearbeta sina känslor med, var reflekterar de alla hemska bilder och händelser de ser på TV? Om de inte förstår leksignaler, vad som är på riktigt och vad som är lek, hur vet de då vad som är riktigt eller på låtsas på TV? Det kan leda till katastrofala följder (Knutsdotter, 2003).

Barn som inte leker, drabbas inte alltid av ovannämnda punkter eftersom de har olika bakgrunder och olika förutsättningar. De behöver vuxnas hjälp med att leka (Knutsdotter, 2003).

Att locka fram lek

* Uppmuntra!

* Lek försiktigt! Försök att få barnet att förstå att det inte är på riktigt och att man kan gå ur leken till verkligheten precis när man själv vill. Detta verktyg är viktigt eftersom barnet lär sig att förstå signalen som talar om när det är på låtsas eller på riktigt. Ett bra lockbete är så kallad projektiv lek vilket innebär att besjälade saker. ”Det är inte jag som pratar utan det är pennan.” Barnet lär sig projektiv lek före annan lek och oftast innan de kan säga ”jag” om sig själv. Barnet kan inte vara pennan eftersom barnet inte riktigt har grepp om att jag är en egen person. Men barnet kan leka att pennan är någon eftersom det ligger utanför honom/henne själv.

* När barnet behärskar projektiv lek och lärt sig att ”jag är jag”, är roll-lekar nästa utmaning. Roll-lek bygger inte på projektion utan på identifikation. Därför är det viktigt att barnet vet sin roll i jämförelse med andras. Den som leker *är* någon annan. Det kan vara lite närgånget och krävande för den som är osäker och otrygg. I roll lek är det viktigt att behärska rollteknik och samspel, vilket inte är det lättaste om man är ovan. Den ovana kan frustrerat säga ”jag vill inte vara drake” eftersom han/hon inte förstår varför de andra barnen föreslår det, eller hur man gör. Den ovana vill inte *vara drake* eftersom den inte förstår att den bara ska *låtsas att vara drake* (Knutsdotter, 2003).

Om en vuxen har lyckats att locka in den ovana lekaren i roll-lek, kan man gå ett nyttigt steg längre. Byt roller, då lär sig barnet att se livet ur ett annat perspektiv, medkänsla och empati. Till exempel kan barnet få vara doktorn som tar hand om fröken.

Knutsdotter (2003) och Dahlblom (1987) skriver att roll-lek har betytt mycket för antimobbingprojekt, där barnen får spela olika roller och känna hur det känns både att vara mobbaren, den mobbade eller de som ser på. Barnen ser problemet ur många olika perspektiv, lär sig empati och medkänsla.

* Ge trygghet! Det kan du göra bara genom att finnas där. När en vuxen är med i leken eller vistas i samma rum garanterar man skydd.

* Var alltid i närheten! Så att du kan förklara lekens koder och förhindra förstörelser. Barnet kommer så småningom lära sig lekens koder och behöver då inte längre förstöra. Det garanterar trygghet (Knutsdotter, 2003; Nilsson, 1997).

* Tycker barnet att det är svårt att föreställa sig en tebjudning, gå och hämta några tomma koppar. Ibland behövs lite hjälp på traven.

Teknikens negativa påverkan

Jag har arbetat på ”kollo” i flera år och varje sommar stiger hundratals barn av bussen. Många av dem har ”fyrkantiga” ögon av allt som har med TV, Internet, X-box, sms och gameboy att göra, något som saknas på ”kollo”. De första dagarna blir ett slags abstinens för dem. De är rastlösa och frågar personalen gång på gång om de kan få tillgång till sitt gameboy (som vi förstås låser in med bom och kedjor tills de åker hem igen). ”Fattigt kollo” utropas gång på gång. Vi sätter fram spel, lägger böcker och serietidningar på filtare i solen, delar ut pärlor, hopprep, kortlekar och uppmuntrar dem att gå ut och undersöka skogen. Barnen har glömt allt som heter elektronik efter en vecka.

För tre somrar sedan steg det av en pojke från bussen som hette Christian. Han blev helt galen av att inte få ha tillgång till sitt gameboy och drog mest runt området av rastlöshet. En dag föreslog jag att han skulle gå ut i skogen och bygga en koja med någon annan. Det nappade han på och resterande tiden på kollo såg

man knappt röken av honom. Nästa sommar då han steg av bussen, sprang han fram till mig med ett stort leende och sa ”i år har jag lämnat mitt gameboy hemma!” Sen tog han en pinne och sprang in i skogen. Under hans sista sommar på kollo var han mest intresserad av disko och tjejer, men stundtals var han förlorad i skogens mystik.

Det gäller att smyga in leken när barn som minst anar det och som mest behöver det. När mina barn på ”kollo” kommer till mig i fönsterluckan vid kontoret och frågar efter någonting svarar jag ibland ”ska du ha både senap och ketchup?” De tittar frågande på mig och säger ”va?” ”Ska du ha både ketchup och senap på korven du beställde?” säger jag igen. Då skiner deras ansikten upp när de förstår leksignalen och genast är de med på noterna och beställer köttbullar med mos och pizza med alla möjliga slags fyllningar på. Upprymda går de därifrån med förnöjelse i ögonen.

Min bästa kamrat Jenny och jag lekte med varandra flera timmar varje dag när vi var små. Vi kunde vara ute bland höstlöven och leka i högarna längs gatan tills våra föräldrar kom ut för att leta efter oss. Fantasin sprudlade och vi var aldrig osysselsatta. En dag fick Jenny ett 16-bitars nintendo med ett Super Mario Bros spel till. Vi blev som uppslukade och spelade tills ögonen glödde. Jennys mamma kom en dag in till oss och sa att vi inte kunde spela hela tiden, utan fick gå och leka en stund.

Vi satt ute och visste inte vad vi skulle göra för vi kunde inte komma på något som vi ville göra. Våra hjärnor hade blivit bortskämda med snabba bilder serverade på ett fat och nu blev det jobbigt att försöka att hitta på något.

Detta kan jag inte bevisa med forskning, fakta eller stöd. Men jag kommer ihåg att vi blev ledsna och diskuterade sinsemellan att det var nintendots fel att vi inte kunde hitta på som vi gjorde innan. Istället för att kämpa satte vi oss framför nintendot igen. Sorgligt...

Musik och rörelse

Musik och rörelse hör ihop! När ett barn hör musik vill det automatiskt röra på sig (Neuman & Lind, 1997). Att uttrycka musiken genom rörelse är sann glädje för barnet. För mig handlar Rytmikpedagogik om helhetstänkande (se s 54), där hela kroppen involveras i lärandeprocessen, bland annat med inspiration från Dalcroze, som skriver:

Låt oss iakttä en dirigent, en temperamentsfull sådan, och de rörelser genom vilka han förklarar och överför rytmen. Är det endast genom en större gest med armen som han ger sina musiker en bild av rytmtolkningen? Nej, vi ser hur knäet spänns, hur foten trycks mot golvet, hur ryggen sträcks, hur fingrarna och handleden artikulerar. Vi ser hur han med hela sin kropp genom-

lever och föreställer rytmen, hur varje artikulering, varje muskel bidrar till att intensifiera rytmens slagkraft. Hur, kort sagt, hela hans utseende blir till en avspegling av hans egen föreställning om musikens rörelse och hur han aktiverar exekutörerna, hur hans egen rytmföreställning blir deras. (Dalcroze, 1997, s 73)

Genom rörelse kommer jag nära musiken. Rörelseuttrycken och upplevelsen är så starka att det känns som om jag är musiken. Nyanser och fraser uttrycks dynamiskt i kroppen. Jag rör mig som musiken låter.

Bakgrund

I texten nedanför går jag med ledning av samtida forskning djupare in på allvaret i lekens och fantasins magiska värld. Här behandlas också redogörelser för hur hjärnan fungerar och hur rörelse hänger samman med minne och inlärning.

Om lek

Har du någonsin sett lek? Då menar jag inte till exempel när ett barn sitter och trallar glatt i sandlådan med spaden i högsta hugg. Jag menar, har du någonsin sett ”tillståndet lek” i ett barns ansikte?

Detta tillstånd beskriver Knutsson (2003) som en magisk värld som barnet kan gå in i och ut ifrån precis när det vill. Barn som leker har ett ”inre rum” där inre bilder lagras (Knutsdotter, 2003; Berg & Cramér, 2004; Norman, 2002). Det inre rummet kan bli hur stort som helst, beroende på hur mycket barnet stimuleras att leka. Man behöver inte höra om ett barn leker, utan man kan se. Om blicken är sänkt och fokuserad inåt, är det de inre bilderna som spelas upp i händelseförlopp i barnets huvud. Leken börjar inifrån. Men utan ”utifrån” hade inte leken varit någonting. Det är intryck och händelser utifrån verkligheten som tas in i de inre rummen och bearbetas.

För att barnen ska kunna förstå något de sett eller hört, bearbetar de det genom egen lek. Till exempel: Pelle ser sin bror cykla. Brodern trillar med cykeln, reser sig upp och försöker att cykla vidare. Det går inte eftersom kedjan hoppat av. Brodern böjer sig ner och monterar fast kedjan, hoppar på cykeln och cyklar iväg. Pelle leker hela händelseförloppet tills han själv förstår. Trilla av cykeln, cykeln sönder, laga cykel, cykla igen. På så sätt lär sig barnet livet. När barnet har bearbetat händelsen och förstått den, så kan barnet lägga den bilden åt sidan i sitt inre rum (Knutsdotter, 2003).

Finns leken i oss från födseln, eller måste man lära sig att leka? Det finns många forskare som betonar omvärldens betydelse (Nilsson, 1997; Andersson, 2002). Barn gör inte som vuxna säger, utan som vuxna gör. Knutsdotter (2003) beskriver lärandet som att det hela börjar från skötbordet. När vi ser ett barn le vill vi oftast gosa med det och använder kanske en ljusare röst. Barnet känner igen den rösten och förknippar den med lek, medan ett annat röstläge förknippas med en annan upplevelse. Spädbarnet lär sig lekens första verktyg – leksignalen. Det kan tydligt avgöra om det är på riktigt – tröst, eller om det är på låtsas – ”titt ut lek” (Knutsson, 2003; Uddén, 2004).

För att barnet ska kunna lära sig att leka självständigt krävs det en sak, trygghet.

1: Först finns det bara moder plus barn och det betyder tryggt.

2: När barnet sedan upptäcker sig själv som en egen person och ser den yttre världen, skaffar sig barnet ett substitut för mamma till exempel en snuttefilt som luktar som mamma. Då kan barnet utforska världen en bit ifrån mamma och ett utrymme bildas emellan dem, trots att barnet känner sig helt tryggt. Där finns det plats för lek.

3: När barnet nu har tryggheten mellan sig själv och mamman, trots att mamman är i närheten eller en bit ifrån, är barnet redo att utforska världen, det vill säga ta in verkligheten i sitt inre rum och börja leka (Knutsson, 2003).

Om mamman är pålitlig och trygg, kan det inre rummet bli stort och rikt. Är mamman inte trygg och pålitlig, blir det inre rummet litet eller stängs helt, vilket leder till katastrofala följder (Knutsson, 2003).

I en lekstimulerande miljö och med en trygg vuxen, skaffar sig barnet ett redskap (lek) som den med hjälp av, kan ta sig an livets krångligheter och utvidga sin kunskap om sitt vetande på alla områden (Knutsson, 2003; Nilsson, 1997; Uddén, 2004). Knutsson skriver i sin bok "I lekens värld" (2003), om en flicka som hade svårt att bli lämnad på dagis. Flickan grät varje dag hennes mamma lämnade henne och fortsatte att gråta till lunch eller tills hon kräktes.

En förskolelärarinna försökte leka med flickan så att hon kunde fokusera på något annat, i hopp om att hon skulle glömma sin saknad av mamman. Till en början gick det inte så bra, och först när fröken hade gett upp satte sig flickan vid en leksaksbondgård. Flickan berättade högt och tydligt om mamma häst och föl. Flickan lekte sedan hela förmiddagen om hur mamma häst lämnade sitt föl på dagis och sa att hon skulle hämta henne senare. Fölet accepterade detta och lekte istället. Denna lek sysselsatte flickan varje morgon istället för att gråta.

Knutsdotter (2003) berättar även om en bildlärare som bad sina elever att beskriva sina sovrum. Alla beskrivningar spelades in. Sedan bad hon eleverna att rita av sina sovrum och återigen beskriva dem. Även detta spelade hon in och de två beskrivningarna jämfördes. Det var oerhört tydligt att beskrivningen efter att de hade ritat av rummet blev mer tydlig, detaljrikare, skildrat med ett mer varierat språk och större ordförråd. Leken fylls med innehåll och erfarenheter och begrepp klargörs.

Fantasi

För att ytterligare utveckla de inre bilderna, så krävs fantasi. Det är i fantasin som barnet upplever platser det aldrig varit på. Böcker fyllda med äventyr, gör att barnet producerar massor av inre bilder av olika landskap, varelser och ting.

Fantasi är ett fritt flöde och förmågan att fantisera gör oss fria (Knutsson, 2003).

Även vi vuxna tycker om att gå ifrån verkligheten, till fantasivärlden och in i våra inre rum. Precis som barn finner njutning i lekens många resor till andra världar, finner vi njutning i att få en inblick i en annan värld till exempel via konst, litteratur, musik, bio, konserter med mera.

Knutsson (2003) skriver att skillnaden mellan lek och fantasi är: när barnet leker i början av livet, är leken en imitation av verkligheten. När barnet behärskar detta kan det använda sig av:

1: Reproduktion av det det minns, LEK

2: Nyskapande produktion med hjälp av det barnet minns, FANTASI, LEK.

Jag kan ge ett personligt exempel på nr 2. Jag gick på lågstadiet och brukade alltid leka med min kompis Jenny varje dag efter skolan. Vår speciallek var "Bragdeland". För att komma till Bragdeland var man tvungen att ta en skopa av jordgubbsglass, en skopa av vaniljglass, och en skopa av päronglass och vispa runt i tallriken tills det bara var en smet. När vi åt smeten förflyttades vi till Bragdeland.

Vi var tvångsgifta i Bragdeland med Bragdekungens söner, prinsarna Gorbatjov och Gorbatjiv. Vi visste att Gorbatjov i den riktiga världen var president i något land. Men i vår värld var han och hans bror våra män. De jagade oss runt huset, varv efter varv och de hade födelsemärken i pannorna. Detta är ett tydligt exempel hur vi placerade president Gorbatjov in i vår fantasivärld och förvandlade honom till make och son till Bragdeman. Om jag hade lekt utifrån nr 1, så hade jag lekt att jag var president Gorbatjov och härskade över Ryssland.

Vad vore fantasi utan verklighet? Verkligheten möter vår kropp och våra sinnen. Därefter bildas erfarenheter och minnesbilder struktureras, ordnas och lagras i hjärnan. Till sist blir de byggstenar för vår föreställningsförmåga för lek och fantasi (Knutsson 2003).

Teorier

Knutsson (2003) hänvisar till Matti Bergströms teori om "möjlighetsglasögon". Hjärnstammen är välutvecklad när vi föds, men den ordnande, kategoriserande hjärnbarken utvecklas under hela vårt liv. Som snabbast utvecklas hjärnbarken under förskoleåren. Hjärnstammen kan till exempel säga: "Vi går och köper ett helt lastbilsflak godis till mamma i födelsedagspresent." Allt är möjligt med ett par möjlighetsglasögon! Men har hjärnbarken utvecklats så låter det så här: "Vi

går och köper ett helt lastbilsflak fyllt av godis till mamma i födelsedagspresent.” ”Fast vi har inga pengar och mamma skulle inte få plats med godiset i huset.”

Jag har ett minne av ett TV-program en sommarlovs morgon, så jag var tolv år. Programledaren hade några morgnar tidigare bett barn att skicka in tips om hur man kan bli av med flugorna inomhus utan att slå med en flugsmällare. Vinnarförslaget kommer jag aldrig att glömma. En teckning på en fluga som gick en promenad på bordet, men såg inte att den gick ut på ”ett förlängt låtsasbord” som var ett fasttejpapapper. Flugan blev då lurad och trodde att pappret fortfarande var bordet. När pappret tog slut, trillade flugan ner på golvet och dog. Allt är möjligt. Jag har ingen anledning att tro annat än att barnet på djupaste allvar kom på denna brillianta plan. Innan hjärnbarken utvecklats ordentligt lever barn i ett härligt möjlighetsmoln.

Knutsdotter (2003) beskriver Friedrich von Schillers teori om drifter. Barn tycker om ordning. Ordning sker i kaos. Barnet drivs av två drifter, formdriften (vänster hjärnhalva) – lusten att ordna, logiken och systematiken. Och stoffdriften (höger hjärnhalva) – den sinnliga upplevelsen, det intuitiva och känslomässiga. Dessa två drifter går hand i hand, och fungerar bäst när de samspelar. Utvecklingen i dessa drifter sker bäst genom lek. Lek är ett kaos, plock ur världen som barnet vill pröva. Och genom de två drifterna sker ordning i leken, en djupare förståelse.

Barn utvecklas hela tiden på alla möjliga plan.

- De växer i kroppen
- De utvecklar motoriken
- De personlighetsutvecklas
- De utvecklas kunskapsmässigt
- De växer som individer i samhället

Många av punkterna hänger ihop med varandra.

*Ur lek, rör vi på kroppen. Genom att leka och röra på kroppen tränar vi motorik, utvecklar hjärnan och får många inre bilder till det ”inre rummet”. Genom inre bilder och motorik kan vi bättre klara av skolan (Knutsdotter, 2003).

*Ur lek, stärker barnet sin självkänsla, och får kunskap hur han/hon själv fungerar som individ, och hur han/hon fungerar som medmänniska i samhället. Detta sker i leken eftersom barnet leker händelser och intryck de ser och är med om dagligen (Knutsdotter 2003; Nilsson, 1997).

Lek hjälper skolarbetet

För att kunna hänga med på lektionerna i skolan, krävs det att man har ett stort inre rum med många inre bilder. När fröken berättar om någonting lyssnar de barn med stort inre rum eftersom de kan se bilder framför sig. De barn som inte har ett stort inre rum, kan inte föreställa sig det fröken pratar om. Det blir med andra ord tråkigt att lyssna på fröken och svårt att koncentrera sig.

När barnen ska läsa, går det bra för de barn med stora inre rum eftersom de kan visualisera allt som händer i boken. De barn som har ett litet/inget inre rum, tappar koncentrationen snabbt eftersom det bara är ord som seglar förbi. De har svårt att komma ihåg handlingen eftersom inga bilder lagras i det inre rummet (Knutsson, 2003). Berg och Cramér beskriver i sin bok "Hjärnvägen till inläring, rörelser som sätter hjärnan på spåret" (2004) orsaker till inläringssvårigheter.

Ytterligare en faktor kan vara att barnen får för lite motion. De rör sig för lite, vilket kan bero på att de tillbringar för mycket av sin tid vid TV:n, datorn och dataspelen. Överdrivet bildskärmstittande kan leda till låsning av ögonen, vilket i sin tur kan leda till svårigheter att läsa en text. För lite kommunikation och samvaro med människor kan minska utvecklingen av fantasin och förmågan att skapa inre bilder. (Berg & Cramér, 2004, s 46)

När barnen ska skriva uppsatser, går det utmärkt för de barn som har lekt mycket och skaffat sig ett stort inre rum. De har ett stort ordförråd som de fått genom lek, de har förmågan att fantisera och hittar snabbt på en handling att skriva om. De barn som har ett litet/inget inre rum, har svårt att tänka ut en handling, har ett fattigt ordförråd och på toppen på allt kan det finnas risk att motoriken inte är på sin plats (vilket barnet tränar genom rörelse och lek) och då går det väldigt långsamt att skriva (Knuttdotter, 2003).

Leken hjälper barnen att skapa inre bilder. Man kan inte förstå något och inget fastnar i minnet om man inte får tillfälle att reflektera över det genom lek eller på annat sätt. Det måste vara en balans mellan det som kommer utifrån och det som barnen inifrån skapar av det yttre. Barn överöses med information. Om vuxna inte hjälper till eller ger dem möjlighet att i lek få världen förståelig, stänger vissa barn dörren. De vänjer sig vid att inte förstå. De vänjer sig vid att bli underhållna med rörliga bilder i en strid ström utan fattbart innehåll. (Knuttdotter, 2003, s 80-81)

Fantasi, ålder och skola

Under min grundskoletid, fick vi en läxa, nämligen att hitta på en berättelse hemma för att sedan skriva den dagen efter som uppsats. Jag gick och la mig på kvällen och började spåna på idéer att skriva om, men ingenting kom. Istället

satte jag på musik, någonting klassiskt för att få ro att sova. Och då började bildspelet. I musiken såg jag en berättelse från början till slut fullt detaljerad.

Dagen efter hade vi svenska och fick 80 minuter på oss att skriva en berättelse om vad vi ville. Mina klasskamrater droppade av en efter en, men jag satt kvar och skrev tills det ringde ut. Veckan därefter kallade min lärare i svenska fram mig till katedern efter lektionen. Hon tittade på mig med allvarlig min och sa att jag borde skicka in min berättelse till ett förlag.

Jag tror att fantasin och det lekfulla försvinner i tonårsvärlden. I mitt fall blommade min fantasi upp med hjälp av musiken och berikade mitt inre rum med inre bilder, som ledde till en toppenuppsats.

I leken tränar barnen sin föreställningsförmåga så att små svarta tecken i en bok blir bilder, känslor och upplevelser. Att träna fantasin är viktigt. För oss lärare är det inga problem att bygga upp lektioner fullmatade med fantasi (utöver lek, musik och rörelse) till småbarn och lågstadiebarn. Men på mellanstadiet blir det svårare. Barnen behöver fortfarande fantasin och leken för att berika sina inre bilder. Men det är inte lika lättköpt eftersom saker och ting börjar bli "töntiga".

Vad krävs för att leka så bra som möjligt?

- 1) Trygghet
- 2) Uppmuntran
- 3) Ostördhet! Föräldrar som knacker på och frågar om de vill ha saft och bullar, kan göra barnen en stor otjänst eftersom det kan vara svårt att hitta tillbaka till tråden där de var när de blev avbrutna.
- 4) Delaktighet (vuxen närvarande eller delaktig) (Knutsdotter, 2003; Andersson, 2002).
- 5) Lekvänlig miljö (vi vuxna tycker om stora luftiga salar medan barn leker bättre i små vrån och skrymslen) (Knutsdotter, 2003).

Det är förvånansvärt att lek och skapande inte står högt i kurs i förskolan och att lek och skapande verksamhet inte utnyttjas mer i skolan. Vinsterna kunde bli stora. I lek och skapande sker en omedveten inläring, ett omedvetet klargörande och experimenterande. Man kan sällan tala om vad man lärt sig. Man bara vet. Leken speglar verkligheten på ett djupare plan. När ska vi fatta att pedagogik inte bara är att lära att ett plus två blir tre under en lektion med knappar i småbarnsskolan "Liten lär"? Pedagogik är att möta barn på deras nivå i leken och hjälpa dem att göra sin lek och sitt skapande allt mer utvecklat och utvecklande. Botemedlet för barn är inte tidigare skolstarter, utan en satsning på en allsidigt utvecklande lekpedagogik och konstpedagogik i förskola och skola. Leken är naturens egen fiffiga pedagogik. (Knutsdotter, 2003, s 57,69,60,81 och 87)

”För många barn kan övergången från en hemlik lekkultur som är baserad på att lösa problem som hör till det verkliga livet, till det ’underliga’ skolarbetet med stenciler och allt annat som hör till skolan, vara traumatisk” (Moyles, 2003, s 73). Uddén beskriver samma problem i sin bok ”Tanke-Visa-Språk” (2004).

Jag förstår att man inte kan leka lika mycket i grundskolan som man gjorde på dagis och i förskolan, men det är viktigt att inte chocka barnen genom att ta bort allt på en gång. Ta med leken in i allvaret!

Om rörelse

Varför är rörelsen en stor del av Rytmikpedagogiken? Att uttrycka musiken genom rörelser är en stor anledning. En annan är att det är bra att barnen får röra på sig för koncentrationsförmågans skull. Men det måste finnas någonting mer. Varför är rörelse bra? Motorik och koordination är bra att träna. Det måste alla blivande lärare ha hört minst en gång. Men varför vet inte alla detta?

Rörelsens utveckling

Vad är det som gör att vissa barn inte kan läsa och skriva när deras jämnåriga klasskamrater kan? Rörelser kan vara ett hjälpmedel för bättre inläring. Berg och Cramér (2004) beskriver olika anledningar till blockeringar, så som neurologiska, psykologiska eller psykosociala. Rörelser hjälper framför allt de elever som har neurologiska och psykologiska blockeringar. Att rörelser är viktiga för inläring, är ingen nyhet för pedagoger, forskare, läkare och terapeuter runt om i världen. Tyvärr är detta inte lika känt utanför denna krets.

I våra gener ligger rörelsemönster lagrade som avlöser varandra i en speciell ordningsföljd för att vi som spädbarn ska kunna äta, vända oss, kravla, krypa, resa oss, stå och gå. Alla barn går igenom samma utveckling (Berg & Cramér, 2004).

För att förstå hur blockeringar sker och hur vi tar oss förbi dem beskriver Berg och Cramér (2004) om hur kroppen fungerar i ett samspel med alla sinnen. Blir det ett fel i en länk påverkas resten. Det vestibulära systemet är ett av de första system som utvecklas fullständigt och fungerar redan från sextonde fosterveckan. Det hjälper fostret att orientera sig i moderlivet och möta gravitationen efter födseln. Det första ett nyfött barn måste göra är att förhålla sig till gravitationen vilket alltså sker genom det vestibulära systemet. Under de första levnadsåren måste barnet utveckla en muskeltonus som gör det möjligt att motverka gravitationskraften – först genom att lyfta huvudet vilket leder till att barnet kan sitta och så småningom krypa. När barnet kan hålla upp sin kropp med stabilitet, har

det möjlighet att fritt använda händerna och att utveckla de färdigheter som är unika för människan, som att stå, tala och så småningom använda symbolspråk (skrift). Allt sker i en ordningsföljd.

I det vestibulära systemet, som finns i innerörat, sitter vår känsla för rörelse och balans. I innerörat finns båggångar med vätska som påverkar cellerna, som i sin tur talar om för hjärnan om vår kroppsposition. Alla sinnesförmågor passerar det vestibulära systemet innan informationen analyseras på annan plats i nervsystemet. Hjärnan behöver alltid ett flöde av signaler för att vara vaken och alert. Det vestibulära systemet tar emot signaler från olika sinnen i kroppen och skickar dem till RAS (restikulära aktiveringssystemet) i hjärnstammen, som samordnar dem och skickar dem vidare till den tänkande delen av hjärnan. Signalerna aktiverar hjärnan och gör den redo att lära eller tänka (Berg & Cramér, 2004).

Sitt still! Skulle nog de flesta säga om ett barn vaggade på stolen i klassrummet. Berg och Cramér (2004) beskriver ett outvecklat RAS som gör att väckningssignalerna inte når hjärnan. Vi kan tycka att ett barn ”stänger av” i inlärningsituationer, men för att det barnet ska kunna hålla hjärnan vaken måste det röra på sig hela tiden. ”Vi kan förbättra vår förmåga att lära genom att röra på oss. Stora rörelser som sätter fart på vätskan i båggångarna är mest effektiva. Om vi inte rör på oss har vi svårare att ta in information från omgivningen” (Berg & Cramér, 2004, s 21).

I alla muskler, leder och senfästen finns fibrer och celler som rapporterar till hjärnan hur pass spända eller avspända våra muskler är och hur vi förhåller oss till rummet. När vi rör på oss skickas signaler till hjärnan från detta system så att vi automatiskt håller oss i balans när vi går på ojämn mark eller famlar i mörker. Berg och Cramér (2004) förklarar att barn med outvecklat muskelsinne har dålig kroppshållning och kan vara oroliga och röra på sig oavbrutet.

För att kunna använda vår kropp på ett ändamålsenligt sätt i lekar, spel och inlärningsituationer fordras ett fungerande samspel mellan våra olika sinnen. Om det blir ”fel” i signalsystemet så blir resultatet ”fel”. Vi blir klumpiga, har svårt att orientera oss i tid och rum, får svårt med koncentrationen och med läsning, skrivning och matte. (Berg & Cramér, 2004, s 23)

När vi föds ligger nervsystemet i ett paket i hjärnstammen som är hjärnans nedersta del. De högre hjärnfunktionerna har då inte kopplats in, utan det vi har är vår förmåga att andas, vår hjärtrytm, matsmältning och kroppstemperatur. Motoriken styrs av primära reflexer. När vi gungar ett spädbarn eller när det själv rör sig, kopplas reptilhjärnan in och nervnätet i hjärnan utvecklas. Då hjärnans olika nivåer kopplas samman möjliggörs medvetna rörelser (till skillnad från primitiva

reflexrörelser). Hindras rörelser, blir kopplingen ofullständig vilket kan leda till Damp, ADHD eller koncentrationssvårigheter, enligt Berg och Cramér (2004).

Hippocampus är ett organ i hjärnan som enligt Berg och Cramér (2004) sägs vara porten till långtidsminnet. När informationen vi tar in kopplas till en positiv känsla öppnas porten och informationen lagras i långtidsminnet. Är informationen kopplad till en negativ känsla, minns vi bara obehaget och porten till minnet förblir stängd. Hippocampus påverkas även av långvarig stress som inlärnings-svårigheter och mobbing. Numera vet man att sådan stress minskar antalet hjärnceller i hjärnan, men man har också funnit att rörelse skapar fler celler i hippocampus. ”Inlärning måste vara kopplad till en positiv upplevelse eller positiv känsla för att fungera bra. Utan positiv känsla – dålig inlärning” (Berg & Cramér, 2004, s 33).

Hjärnbarken är den senaste utvecklade delen av vår hjärna. Hjärnbarkens uppgift är att ta emot inkommande signaler och skicka svarssignaler till rörelseapparat-ten. Den tolkar även sinnesintryck och gör det möjligt för oss att dansa, måla, och musicera. Hjärnbarken gör att vi kan planera, bedöma, viljekontrollera våra muskler, tänka i abstrakta termer och begrepp samt att bygga tankemönster. För att hjärnbarken ska kunna fungera bra, måste reptilhjärnan och däggdjurshjärnan först ha kopplats in på ett tillfredsställande sätt så att kroppsställning, muskeltonus och andning fungerar, enligt Berg och Cramér (2004). Hjärnbarken stimuleras för inkoppling då barnet rör på sig, vilket tränas redan då barnet är i livmodern. Då barnet är fött är den motoriska utvecklingen viktig för att hjärnbarken ska kunna anslutas. Om signalsystemet är skadat påverkas rörelse- och koncentrationsförmågan. Barn med svag muskeltonus, hopsjunkna kroppshållning håller sig vakna på grund av det minskade signalflödet till hjärnbarken genom att röra på kroppen för att få signaler till hjärnan. De orkar oftast inte längre stunder utan blir trötta och ointresserade av omgivningen. Detta beteende menar Berg och Cramér (2004) tolkar vi ofta som koncentrationssvårigheter, hyperaktivitet och dålig uthållighet. Men med daglig rytmisk rörelseträning kan barnen få hjälp, så att de lättare kan koppla in hjärnbarken.

Faktorer som hindrar inlärning

Hjärnan är en del av det stora centrala nervsystemet. Information från muskler, nerver och sinnesorgan går till och från hjärnan. Sedan mottas informationen av det vestibulära systemet som alltså sitter i innerörat och i hjärnstammen. Efter det skickas signalerna genom RAS, till hjärnans olika delar. ”Hjärnan fungerar som en enorm sambandscentral. Minnet sitter således inte i hjärnan, utan i hela kroppen” (Berg & Cramér, 2004, s 39-40). ”Lärandet genom rörelser skapar samband mellan kropp, tanke och intellekt” (Verneresson, 2003, s 41; Dalcroze, 1997).

Det finns många faktorer som hindrar inläring. Berg och Cramér (2004) nämner några som Carla Hennaford PhD beskriver i sin bok *Lär med hela kroppen*, medicinska, sociala, näringsmässiga, utvecklingsmässiga och elektriska. De begrepp jag fastnade för var de pedagogiska och kroppsliga.

Pedagogiska: Omedvetenhet om inlärningsstilar och olika intelligenser, läroplaner som innehåller för lite konst, musik och daglig motion liksom stelbenta undervisningssystem.

Kroppsliga: En felaktig kroppshållning förhindrar tillräcklig syresättning av blodet. En sådan kroppshållning kan ha uppkommit på grund av kvarvarande spädbarnsreflexer. Ytterligare en faktor kan vara att barnen får för lite motion. De rör sig för lite, vilket kan bero på att de tillbringar för mycket av sin tid vid TV:n, datorn och dataspelen. Överdrivet bildskärmsittande kan leda till låsning av ögonen, vilket i sin tur kan leda till svårigheter att läsa en text. För lite kommunikation och samvaro med människor kan minska utvecklingen av fantasin och förmågan att skapa inre bilder. (Berg & Cramér, 2004, s 45-46)

Som jag skrev tidigare sker allt i en programmerad ordningsföljd. Vi föds med ett rörelsemönster som vi inte kan styra själva, primitiva reflexer. Vi behöver dem för att överleva det första året. Efter det året måste reflexerna integreras, annars störs både grov- och finmotoriken av den omogna reflexaktiviteten. Berg och Cramér beskriver Peter Blythes teori om att i efterhand hjälpa barn eller vuxna att kontrollera de muskler som rör sig reflexmässigt. I Danmark gjorde sjukgymnasten Brita Holle liknande studier, och rekommenderade speciell rörelseträning för att integrera reflexer och lösa inlärningshinder. I Sverige har Ingergerd Ericsson visat i sin doktorsavhandling (Bunkefloprojektet) att daglig fysisk aktivitet förbättrade skolprestationerna. Många psykologer och pedagoger såsom J. Piaget, M. Ibuka, L.S Vygotsky, N.A Bernstein, R. Steiner, M. Montessori håller med om att det intellektuella, kognitiva och emotionella påverkas av rörelseträning.

Berg och Cramér (2004) skriver om många olika reflexer, dess betydelse och vad som händer om reflexerna inte integreras. En av de många är *gripreflexen* som barnet behöver för att ta tag i saker och föra dem till munnen (sugreflexen). Om den reflexen finns kvar kan barnet få svårt att släppa föremål vilket senare påverkar penngreppet och skrivningen. Otydligt tal kan ha att göra med att gripreflexen finns kvar eftersom den aktiverar sugreflexen. Normalt sett klarar barnet själv av att integrera reflexerna genom sitt rörelsemönster, men det finns rörelser man kan göra med sitt barn för att ge extra träning.

Ryggradsreflexen hjälper barnet vid födseln och stimuleras då barnet ligger på rygg och gnuggar ryggen mot ett underlag. Många barn som föds med kejsarsnitt har inte fått använda sin ryggradreflex. Då de senare i livet till exempel lu-

tar sig mot en stolsrygg, kan reflexen utlösas (höften slår ut). Berg och Cramér (2004) beskriver Masgutovas hävdelse om att en ointegrerad ryggradsreflex kan leda till hyperaktivitet och orsaka ADHD. Ett annat tecken är att de är okoordinerade och ointresserade av fysisk aktivitet. De känner sig obekväma i åtsittande kläder (då de kan utlösa reflexen), och låser ländryggen för att kontrollera sin kropp. Hos vuxna kan detta leda till ryggproblem.

ATNR (asymetrisk tonisk nackreflex) innebär att barnets arm och ben sträcks på den sida där barnets huvud är vänt. Dess uppgift är att utveckla fokuseringsförmåga, samseende och öga-hand-koordination. Kontrolleras inte den reflexen före sex månader får barnet svårt att korsa kroppens mittlinje (kroppen är korskopplad, vänster hjärnhalva styr högra delen av kroppen, höger hjärnhalva styr den vänstra delen av kroppen). Berg och Cramér (2004) hänvisar till Goddard med påståendet att svårigheter att korsa kroppens mitt kan leda till passgång. Barnet kan även få problem med skelning och dåligt samseende samt att lära sig att cykla. Berg och Cramér beskriver Masgutovas forskning där det visade sig att femtio till femtiofem procent av alla barn med läs och skrivsvårigheter hade en icke integrerad ATNR.

Rörelse som alternativ

Det är aldrig för sent att bli av med sina kvarvarande reflexer. Genom att lära kroppen att utföra de rörelser som spädbarnet skulle ha gjort spontant, kan reflexerna integreras. Barn och vuxna kan då gå vidare i sin utveckling (Berg & Cramér, 2004).

Under 1990-talet minskade schemalagd gymnastik i skolan då ämnet skars ner. Det betyder att barn som skulle ha fått hjälp med att lösa upp sina blockeringar genom rörelse, istället fick inlärningsproblem (Berg & Cramér, 2004). Uddén (2004) håller med Berg och Cramér då hon anser att om det motoriska tränas på ett naturligt sätt med musik, skulle skolan inte behöva sätta in extra specialträning för läs- och skrivning. Det finns många företrädare som använder rörelser som en naturlig del i inlärningsprocessen (Vernersson, 2003, s 8-12; Berg & Cramér, 2004, s 65).

Berg och Cramér (2004) berättar om Jakob, en pojke som var diagnostiserad dyslektiker och hade specialundervisning på heltid. Jakob som gick i åk fem, läste och skrev som en femåring. Hans mammas förväntningar inför detta samarbete var att Jakob skulle kunna läsa skyltar då samarbetet var slut. I två år arbetade Jakob med ett speciellt rörelseprogram och språkljudsuppfattningsprogram, tio minuter varje dag. I årskurs sju gick han in i en vanlig klass och ingen upptäckte att han någonsin haft inlärningsproblem.

Berg och Cramér (2004) berättar även om en fjärde klass vars lärare upptäckte att nio av eleverna i klassen var svaga läsare och behövde en resurslärare. Ingen extra lästräning sattes in i klassen. Däremot fick de ett individuellt rörelseprogram som deras föräldrar skulle hjälpa dem med att göra hemma, och ett gemensamt program som hölls i skolan en gång i veckan. Efter tre månader hade gruppen hämtat in ett års läsutveckling. Föräldrarna vittnade om andra positiva biefekter som till exempel när några pojkar som nu motoriskt hade förbättrats så påtagligt att de blev antagna i ett fotbollslag de tidigare blivit nekade till. En flicka som tidigare isolerat sig, tog kontakt med kamrater och började i scouterna, vilket tidigare inte hade varit på tal. Eleverna fick bättre kroppskontroll tack vare den sensomotoriska träningen. De blev bättre på att läsa och fick på köpet bättre självförtroende.

Det är lätt att säga att ett barn inte kan läsa. Oftast kan de, men informationen är blockerad. Upplöses blockeringen får de tillgång till den informationen de redan har, men som de förut inte kom åt (Berg & Cramér, 2004).

Material och metod

Eftersom jag vill undersöka vad jag som Rytmikpedagog kan tillföra arbetet som lärare i musik i grundskolan, har jag valt att slumpmässigt välja ut en lärare i musik som blir mitt enda objekt att grunda denna forskning på. Dennes lektionsplaneringar ställs mot mina fiktiva för att få fram likheter och olikheter om vad lektionerna innehåller då vi har samma mål och hur vi når målet. Om jag får fram vad som skiljer oss, vet jag också vad jag som Rytmikpedagog kan tillföra arbetet som lärare i musik i grundskolans musikämne.

Att ge ut frågeenkäter eller göra intervjuer med musiklärare för att få klarhet i lektionsupplägg och innehåll, ger mig inte den detaljrika eller verklighetsnära information jag vill ha. Då min forskningsfråga berör innehållet i undervisningen i musikämnet i grundskolan skulle naturligtvis en metod att komma åt detta vara att analysera studie- och kursplaner i ämnet musik, liksom övriga styrdokument. Då detta material i huvudsak är målbeskrivande och mitt forskningsintresse processbeskrivande är den här metoden inte ändamålsenlig enligt min mening. Inte heller ser jag en brett upplagd *kvantitativ* studie, riktad till verksamma lärare i musik vid grundskolor, som möjlig för mitt syfte. Snarare rör sig mina metodiska överväganden kring den *kvalitativa* forskningsansatsen.

Kvantitativ metod svarar mot frågor som t ex i vilken omfattning något förekommer i en population, exempelvis hur vanligt det är att lärare i musik använder leken och rörelsen i sin undervisning i grundskolan. Svaren ges huvudsakligen i form av siffror, procent och genom andra statistiska begrepp. Det här är absolut inga ovidkommande frågor för mig som Rytmikpedagog men ser ändå att en sådan studie inte ger mig den verklighetsnära information jag vill ha.

Den kvalitativa metoden svarar mot frågor som t ex varför eventuellt lek och rörelse uppfattas som ett svårhanterligt inslag i musikundervisningen i grundskolan. Har detta med lärarens utbildning att göra, med lärarens ideologi, med skoltraditioner, med lärarens syn på musikämnets status att göra, eller annat? Den typen av frågor utgör kvalitativa värden, och besvaras och beskrivs i ord.

Endast att vara där på plats och själv se, kan ge mig hela bilden och detaljer som jag behöver.

En annan tanke är att ge en uppgift till ett antal lärare i musik. En sång eller ett musikaliskt begrepp som de ska planera en lektion efter. Därefter kan jag som Rytmikpedagog göra en egen lektionsplanering och sedan jämföra med de andras. Detta skapar förmodligen för mycket tolkningssvårigheter vilket kan leda till ett felaktigt resultat.

Efter många samtal med studiekamrater och handledare har jag fastnat för de kvalitativa forskningsmetoderna som går under benämningen *observation* och *intervju*. I det sammanhanget har jag också fastnat för idén om att observera endast en lärare i musik, men under en serie av lektioner. Jag väljer alltså *en* lärare under längre observationstid än alternativet *flera* lärare under kortare tid. Jag avser inte avslöja syftet med min studie för den tänkte läraren och denne skall heller inte vara en bekant till mig. På så sätt vill jag få så liten påverkan som möjligt på den undervisning jag avser att delta i som observatör. Den tänkte läraren skall självfallet tillfrågas om att ställa upp i mitt forskningsföretag liksom i en intervju. Som sagt avser jag inte berätta hur jag sedan tänker använda mig av de data jag får in. I min forskningsplan ingår också att filma de observerade lektionerna och spela in intervjun på minidisk. Båda dessa dokumentationer avser jag ha som kompletterande data till de anteckningar jag gör under själva observationerna. Någon mer ingående och fristående analys av filmerna kommer inte att bli aktuellt, men som stöd och korrigeringsinstrument till mina anteckningar hoppas jag som sagt att de skall bli. Intervjun kommer jag att skriva ner ordagrant för att använda i min analys och förståelse av den serie lektioner läraren haft och som jag observerat.

Utifrån resultaten av observationerna kring läraren i musik skulle egentligen en Rytmikpedagog getts möjlighet att utföra motsvarande undervisning, men dessvärre är detta inte möjligt. Dels beroende på tidsaspekten, dels på den omständigheten att jag inte tror mig kunna hitta någon Rytmikpedagog som arbetar under likvärdiga förhållanden som läraren i musik, vilken skall vara en fast förankrad lärare på en grundskola, alltså där vederbörande är välkänd för eleverna och kollegerna. Av detta följer att jag själv gör en beskrivning över fiktiva lektioner jag i egenskap av Rytmikpedagog skulle utföra om jag varit i lärarens ställe. På så sätt kan det aldrig bli tal om någon jämförelse av det ena eller andra slaget utan snarare ett deskriptivt komplement till de observerade lektionerna.

Urvalet av lärare gör jag genom att slumpmässigt välja en skola (lottdragning) bland ett tjugotal grundskolor i Malmö och dess region. Om läraren vid den dragna skolan är känd för mig går jag vidare till nästa lott, osv.

Etiska överväganden

Staffan Windh som är lärare i musik på Herrestorpsskolan i Vellinge var snäll nog att låta mig komma och observera fem musiklektioner i en utvald klass, en gång i veckan, fem veckor i rad. Efter de fem observationstillfällena träffades vi för en pratstund där jag avslöjade innehållet i mitt examensarbete.

Staffan och jag kom överens om att det var ok att filma barnen utan föräldrarnas tillåtelse så länge filmen inte visades upp offentligt. Detta diskuteras också i Patel och Davidsson :

Förutom praktiska problem medför situationen att vara okänd deltagande observatör också etiska problem. Är det rätt mot individens personliga integritet att han blir observerad utan att han har givit sitt samtycke? Kommer den informationen som tas fram att vara till skada för de observerade individerna? (Patel & Davidsson, 2003, s 97)

En överenskommelse mellan min handledare och mig var att jag skulle behålla filmerna i mitt hem för att minska riskerna för vidare spridning. Om någon som inte är involverad i den här studien av intresse vill se filmerna för att se om de stämmer överens med de transkriberade, får de höra av sig till mig. I det fallet tar jag kontakt med barnens föräldrar om tillåtelse.

Resultat

Syftet med mitt arbete är att beskriva vad jag som Rytmikpedagog kan tillföra lärararbetet i grundskolans musikämne. För att kunna veta vad jag kan bidra med bestämde jag mig för att undersöka skillnader och likheter i hur en Rytmikpedagog och en lärare i musik lägger upp sina lektioner. Om vi har samma mål, vad är skillnaderna mellan våra olika valda vägar dit? Nedanför ger jag en inledning till undersökningen som följs av dokumentationen av Staffans (den slumpmässigt lottade läraren i musiks) lektioner. Varje lektion som Staffan gör följs av min alternativa fiktiva lektion. När Staffans temalektioner tar slut fortsätter mina eftersom jag behövde fler lektioner för att arbeta med temat ur ett Rytmikpedagogiskt arbetssätt. På grund av tekniska problem måste Staffan avbryta temat vid lektion fyra och sätter istället in en sånglektion. Efter Staffans sånglektion följer min fiktiva sånglektion och därefter fortsätter temat. När alla lektioner är slut kommer likheter och olikheter mellan Staffans och mina lektioner att presenteras. För att få mina fiktiva lektioner så levande som möjligt utan att ha utfört dem på riktigt, presenteras planeringen detaljrikt så att Staffans och mina lektioner ges liknande beskrivningar för att lättare kunna jämföras. Vidare presenteras ett samtal mellan mig och Staffan där skillnader diskuteras. Detta följs slutligen med mina egna reflektioner av samtalet.

Observation hos 4,5:C i Vellinge, Herrestorpsskolan

Jag ringde till Herrestorpsskolan och bad om hjälp att få kontakt med en lärare i musik. Staffan ställde upp. Under fem veckor fick jag komma till Herrestorpsskolan i Vellinge och titta på 4,5C:s lektioner under ledning av Staffan Windh. Min tanke var att auskultera och undersöka lektioner hos en slumpvis utvald lärare i musik, för att sedan ”skriva om” lektionen ur ett Rytmikpedagogiskt perspektiv för att visa skillnaderna i våra metoder. Vi är båda utbildade till lärare i musik, fast med olika pedagogiska inriktningar. Många vet hur en lärare i musik arbetar men få känner till Rytmikpedagogiska arbetsmetoder.

När jag träffar Staffan första gången berättar han om vad som kommer att hända under de fem veckor som jag ska auskultera. Av de tre 4,5:or som Staffan undervisar i musik och jag ska titta på 4,5C:s lektioner. Staffan berättar att de första musiklektionerna på terminen har försvunnit, så det är lika nytt för honom som för mig att träffa 4,5C. Femmorna hade han förra året, men fyorna har han aldrig träffat.

Staffan har förberett ett tema som kommer att sträcka sig över några lektioner. Temats mål är en färdig produktion av egen text och sång på inspelat band. Utöver temat har Staffan planerat att göra en lektion som innehåller sång under

mina fem observationstillfällen. Till min hjälp har jag en videokamera, mitt anteckningsblock och en minidisk som får ersätta videokameran under den femte lektionen.

Staffan är tvåämneslärare och kommer direkt från en annan lektion innan musiken med 4,5C ska börja. Ibland hinner jag ställa frågor innan lektionen och ibland efter. Jag får ett gott intryck av Staffan och vi får bra kontakt med varandra under veckorna som följer.

Staffan får inte veta syftet med mitt examensarbete förrän efter observationstillfällena eftersom jag anser att resultatet kan påverkas. Efter mina observationstillfällen ska jag och Staffan träffas för en intervju. Vi har bestämt oss för att kalla vårt möte för samtal istället för intervju, eftersom vi bara sitter som kollegor och diskuterar innehållet i mitt examensarbete.

Lektion 1 (Staffan)

Åk: 4,5:or

Lektions mål: Introducera temat för fyror och sätta igång arbetet.

Temats mål: En färdig produktion av egen text och sång inspelat på band.

Material: Papper, penna, sångböcker och ett papper där barnens associationsord för sommaren är skrivna (se bilaga 2).

Antal elever: 20 st, 8 tjejer och 12 killar.

Längd på lektion: 50 min, 13.25 – 14.15

(Det som skrivs i normal stil är innehållet och utförandet av Staffans lektioner. Det som står i kursiv stil är kommentarer av mig om vad som händer under lektionerna. Punkterna är delmoment under huvudrubrikerna som är understruken. Strecken ”-” är delmomenten under punkterna.)

Inledning 13.29 – 13.45

- Barnen går in på ett led och ställer i ordning en halv cirkel av stolar, och sätter sig ner. *Barnen pratar mycket och livligt, men blir tysta när de märker att Staffan står och väntar på dem.*
- Prat
  - Staffan inleder lektionen med att säga: ”Hej 4,5C”, och barnen svarar: ”Hej”.
  - Poängterar att det är något som inte är sig likt i klassrummet d.v.s. en kamera och en person som sitter i hörnet. Jag presenterar mig och förklarar varför jag är där. *Barnen är mycket nyfikna, och har svårt att inte göra miner eller vinka in i kameran.*
  - Instruerar om handuppräkning när man vill fråga någonting.
  - Hälsar alla fyror extra välkomna.

- Förvarnar eleverna om att ett snabbt tempo är nödvändigt eftersom de missat de två första lektionerna på terminen och ligger efter jämfört med parallellklasserna.
- Introducerar temat för fyrorna, som femmorna gjorde förra året. Förklarar hur de ska gå till väga:
  - 1) Bilda egna grupper, max fyra personer i varje grupp. Det går även bra om man vill vara ensam.
  - 2) Antingen sätter man sig i skrubben (ett litet rum bredvid musiksalen utan dörr), gitarrummet (ett litet rum i musiksalen med dörr att stänga om sig) eller i caféet.
  - 3) Tillsammans hitta en enkel melodi, barnsång eller känd låt.
  - 4) Skriv tillsammans en gemensam text med summering av vad de gjort under sommarlovet. Har de svårt att komma på någonting, kan de titta på lappen där stödorden är skrivna.
  - 5) Sjung texten.
  - 6) Leta upp Staffan och sjung sången med gitarr komp eller piano.
  - 7) Spela in sången.
  - 8) Bonus: Lyssna på varandras bidrag.
Staffan är lugn, vänlig och har glimten i ögat. Det märks att barnen tycker honom.
- Pappersutdelning: - Ett barn delar ut stödorden.
  - Staffan delar ut pärmar.
  - Barnen sätter in sina papper i pärmarna.

Barnen småpratar friskt, och fyrorna försöker att klura ut hur pärmarna fungerar.

- Staffan visar var pärmarna ska ligga och hur det ska gå till när man delar ut dem.
- Gruppindelning: Barnen får själva välja. Det blev två tjejgrupper och tre killgrupper. *För att kunna hålla reda på alla grupper, var det nödvändigt för mig att döpa dem.*
  - **Lilla killgruppen** består av fyra fyror. De är minst i klassen och kanske mest barnsliga.
  - **Mellan killgruppen** består av fyra fyror, men hade lika gärna kunnat vara små femmor enligt mig. En kamratlig, kreativ men blyg grupp.
  - **Stora killgruppen** består av fyra femmor. Mognadsmässigt visar de sig äldre och reserverade, men vågar lika mycket fastän puberteten lurar runt hörnet.
  - **Lilla tjejgruppen** består av fyra fyror. Snälla och små töser som fungerar väldigt bra tillsammans.
  - **Stora tjejgruppen** består av fyra femmor. Härliga tjejer som trots sin pubertetstjejattityd arbetar bra ihop.

- Hälsning: Staffan går runt och tar i hand och hälsar på fyrorerna.
- Material: penna och suddgummi delas ut.

Tema 13.45 – 14.13

- Grupparbete: Alla grupperna sprider ut sig i och utanför musiksalen.
  - Staffan går runt och hjälper alla grupper.

Lilla killgruppen sitter kvar i klassrummet. De busar och blir irriterade på varandra för att de inte kan koncentrera sig och göra det de ska göra. Någon säger att han inte förstår vad det är som de ska göra. Staffan kommer då och då in till dem och hjälper dem med att bestämma melodi (*Bä bä vita lamm*) och text.

Staffan berättar för dem att han kommer ihåg namn om man uppför sig väldigt bra eller dåligt, och att han helst vill minnas dem som fyra killar som sitter och arbetar istället för fyra killar som springer runt. Staffan vill att de har kommit på början på sången innan lektionen är slut.

Gruppen arbetar några sekunder efter att Staffan gått och börjar sedan busa igen och sucka över att de inte förstår vad de ska göra. De väljer att sätta sig i en cirkel istället för det raka ledet de sitter på.

När Staffan tittar till dem en sista gång, säger killarna att det är svårt med uppgiften om de inte får använda några andra ord än på pappret (stort missförstånd). När Staffan gått apar de sig igen och spånar på en annan melodi. Många förslag ges, men ratas av andra.

Stora killgruppen sitter i skrubben. De är kreativa och arbetar flitigt men stör Lilla killgruppen.

Lilla tjejgruppen sitter instängda i gitarrummet och arbetar i lugn och ro.

Både **Stora tjejgruppen** och **Mellan killgruppen** som sitter i caféet, frågar ibland efter Staffan.

Avslutning 14.12 – 15.17

- Samling: Staffan ber en pojke springa och hämta de andra. Pappersbollar flyger över rummet och småpratet är i full gång, volymen är hög.
- Lugna stunden: Staffan förklarar att i början på lektionen och i slutet så är det tystnad som gäller. Stimmig ljudnivå accepteras av honom under lektionen, men ej i början och i slutet.
- Frågar om alla har hittat en melodi och om någon har ett syskon på skolan. Alla grupper har hittat en melodi, utom lilla killgruppen.
- Hämtar in pärmarna och tränar på så sätt fyrornas namn igen. *Snacket* börjar, och Staffan påminner om lugna stunden.
- Pratar om vad som ska hända nästa vecka d.v.s. fortsättning med temat.

- Staffan avslutar lektionen med att säga: ”Då säger jag hej då”, och barnen svarar: ”Hej då”.

Utgång: Barnen går själva. *Två stannat kvar och spelar på congastrumman.*

Lektion 1 (Katarina)

Åk: 4,5:or

Lektionens mål/dagens tema: Lära känna den nya 4,5:an.

Redskap: Lappar.

Sång: Hejsång (se bilaga 3), namnsång (se bilaga 4), hejdåsång (se bilaga 5).

Temats mål: Målet är en färdig produktion av egen text till känd sång inspelat på CD. Men de små målen på vägen till det stora målet är att väcka kreativitet, stärka självkänslan - att våga. Ge barnen en större förståelse för hur en sångtext måste överensstämma rytmiskt, musikaliskt och fraseringsmässigt för att det ska låta bra. Ge barnen en större förståelse om hur viktigt det är att artikulera när vi pratar och sjunger, vilket de kommer att märka när vi lyssnar på inspelningen.

Antal elever: 20

Tid: 50 min.

(Det som står i kursiv stil är kommentarer av mig. Punkterna är delmoment under huvudrubrikerna som är understruken. Strecken ”-” är delmomenten under punkterna.)

Inledning 13.25 – 13.40

- **Ingång:** Ställer upp barnen på ett led utanför salen. *Alla ska synas.*
Tar i hand, hälsar och tar ögonkontakt medan de går in och ställer sig i en ring.
- **Hejsång:** Hej allihopa! *Visar en tydlig början på lektionen. Texten främjar grupp känsla. Melodi och rytm tränar det musikaliska.*
- **Namnsång:** Vad heter du då? *Stärker självkänslan då alla sjunger ens namn, efter att man själv fått säga det högt inför alla.*

Tema 13.40 – 14.10

- **Grupp indelning:** Barnen får varsin lapp av mig. När jag säger varsågod, öppnar de lapparna och följer instruktionerna.
  - Varje lapp är olik den andre.
  - T.ex: En femma får en lapp med innehållet: Gapa stort! Leta upp den personen som har stoppat tummarna i öronen. En fyra får en lapp med innehållet: Stoppa tummarna i öronen! Leta upp den personen som gapar stort. **SÄTT ER NER TILLSAMMANS!** *Ett roligt sätt att få barnen att bli två och två slumpmässigt, samt att integrera fyrorna med femmorna. Ökar barnets självkänsla, att våga göra det som står på lappen.*

- **Instruktioner:** När alla hittat sin partner berättar jag att de ska intervjua varandra om vem man är, det vill säga ta reda på saker om varandra. Efter det ska de berätta för klassen minst tre saker om den andre. Dessutom får de par som vill komma på en fråga tillsammans att fråga mig som lärare. *Bygger broar mellan årskurserna. Får barnet att känna sig intressant då han/hon presenteras inför klassen och mig, den nya läraren.*
- **Grupparbete:** ca fem min. Jag går runt och kollar så att samarbetet flyter på och att ingen kör fast.
- **Redovisning:** *Ökar självkänslan: jag är en person, jag är unik, min kompis berättar om mig för klassen. Tränar även att tala högt inför klassen.*
- **Bonus:** Varje grupp får ställa en fråga till mig (jag svarar dock inte på ”allt”). *Barn är alltid nyfikna på en ny lärare, och får en chans att fråga något de annars ej skulle våga fråga och på köpet lära känna mig en aning mer.*

Avslutning 14.10 – 14.15

- **Hejdåsång:** Vi säger hejdå hej! Barnen ställer sig upp i ringen och lär sig hejdå sången. I slutet på låten (ett ostinato) går jag runt i ringen och tar i hand och ögonkontakt med alla. Barnen har fått välja om de vill skaka hand med höger eller vänster genom att förberett sträckt fram handen då jag kommer. När jag kommer tillbaks till min plats visar jag med fingret att vi sjunger den sista ostinatorundan för att sedan slänga upp handen i luften samtidigt och sjunga HEJDÅ! *Lektionen får ett tydligt slut, och barnen sjunger in i det sista.*
- **Utgång:** Barnen går ut själva.

Reflektioner

Istället för att gå direkt till sången och inspelningen av temat, väljer jag att ta den första lektionen med ro för att lära känna de nya barnen samt att fyror och femmorna får lära känna varandra lite. På så sätt lär jag mig deras namn ordentligt och kan även fokusera på att lära ut de tre nya sångerna: Hejsång, namnsång och hejdåsång.

Temat kan innehålla olika mycket sång beroende på vad vi gör. Därför lägger jag stor vikt vid att sjunga de tre sångerna, så att det alltid garanteras någon form av musik och sång tillsammans på lektionerna. Dessutom får lektionen ett tydlig forminnehåll, vilket barn tycker om.

Lektion 2 (Staffan)

Åk: 4,5:or

Lektions mål: Bli färdig med texten så att sånginläring kan påbörjas.

Temats mål: En färdig produktion av egen text och sång inspelat på band.

Material: Papper, penna och dator.

Antal elever: 20 st, 8 tjejer och 12 killar.
Längd på lektion: 50 min, 13.25 – 14.15.

Inledning 13.25 – 13.32

- Barnen går in på ett led och ställer i ordning en halv cirkel av stolar, och sätter sig ner.
Det snackas för fullt och ingen hör att Staffan säger ”god middag”.
- Prat
  - Vem vill dela ut pärmar?
  - Tystar klassen
  - Gör om starten och säger ”godmiddag”, barnen svarar.
  - Berättar för eleverna att de som hinner bli klara idag kan spela in. Resten får skynda på arbetet.
- Pärmutdelning: Ett barn delar ut pärmarna. *Sorlet är som en tjock matta i rummet.*
- Gruppindelning: Barnen blir uppmanade att sätta sig i de grupper de formade förra veckan. Staffan dirigerar ut platser till grupperna (så att de inte får samma som förra veckan)
  - **Lilla killgruppen** får sitta utanför musiksalen.
  - **Mellan killgruppen** blir satta i caféet tillsammans med **Stora killgruppen**.
  - **Stora tjejgruppen** får vara kvar i klassrummet.
  - **Lilla tjejgruppen** placeras i gitarrummet.

Tema 13.32 – 14.20

- Grupparbete: Alla grupperna sprider ut sig och sätter igång arbetet.
  - Staffan går runt och hjälper alla grupper.
  - Staffan hör att **Stora tjejgruppen** avklarat sin text till sången ”Ont det gör ont” och lägger till ackord på gitarren. Staffan säger att de har en egen tolkning av låten och att de måste lära honom den. Han föreslår även en kortare inledning, tjejerna vägrar. Skickar dem sedan till datasalen för att skriva texten på datorn. *Tjejerna har lite problem med början på låten och provar olika texter till melodin. Nya idéer föreslås, och nobbas av någon annan. Pubertetens osäkerhet?*
  - **Lilla tjejgruppen** får komma ut och sätta sig i klassrummet. De sjunger för Staffan vad de kommit fram till (Vill ha dig i mörkret hos mig) och Staffan hjälper till med gitarr. *Tjejerna har kommit långt och deras sång lockar **Lilla killgruppen** (som fått gå in i gitarrummet) att öppna dörren en bit på glänt för att tjuvlyssna. Tjejerna är nöjda med hur mycket text de skrivit.*
  - Staffan går iväg och genast springer alla barn runt och frågar efter honom. **Lilla tjejgruppen** blir störda av alla som springer in, och

beslutar sig för att sätta sig i skrubben. Sedan går de ut för att leta efter Staffan.

- Staffan kommer in och hittar **Stora tjejgruppen** utspridda i klassrummet, och ber dem att sätta sig ner. Tjejerna visar stolt sin text för Staffan. **Lilla tjejgruppen** är i datasalen för att renskriva sin text.
- **Lilla killgruppen** kommer ut från gitarrummet och vill ha hjälp. Staffan går in i gitarrummet en stund.
- **Stora tjejgruppen** tränar med Staffan igen, och provar hur mycket/lite gitarr de vill ha till låten och hur snabbt tempot ska vara. De önskar även trummor och andra instrument, vilket Staffan snabbt avfärdar eftersom han inte kan studsa mellan instrumenten. *Tjejerna sjunger så falskt att glasrutorna hade kunna spricka, men Staffan säger ingenting eftersom han anser att musikglädjen är viktigare än kunskap/färdigheten.*

Lilla killgruppen smyger ut för att lyssna. De är nyfikna och imponerade. Blir sedda av tjejerna som begär att de går in i gitarrummet igen.

Staffan vill att tjejerna ska sjunga med lite mer allvar. Bort med tramset och fram med satsningen på de höga tonerna. *Tjejerna vågar inte riktigt ta i framför varandra och skrattar istället när de ska pricka rätt toner.*

- **Lilla killgruppen** smyger ut i klassrummet för att lyssna, samtidigt som **Stora killgruppen** kommer in och vill ha hjälp. De får lyssna när tjejerna och Staffan tar i och sjunger låten en sista gång. Staffan säger åt dem att gå till biblioteket och öva.
- **Lilla killgruppen** är färdiga och vill öva med Staffan som spelar ett svängigt ackompanjemang och imponerar på killarna. Staffan är inte nöjd med killarnas arbete eftersom de inte kan sången och för att texten inte stämmer överens med rytmen. De får gå ut och öva.
- **Stora killgruppen** kommer in och avlöser lilla killgruppen, och säger till Staffan att de är färdiga. De sjunger igenom den med Staffan som är nöjd. Det låter bra, men behöver sjungas två gånger efter vartannat eftersom de valt att bara sjunga en liten del av refrängen ur en sång (Sommar tider hej hej).
- **Lilla tjejgruppen** kommer in för att berätta att de är färdiga med texten.

Avslutning 14.20 – 14.24

- Staffan kommer på att de slutat för fem minuter sedan.
- Staffan berättar för dem som är i klassrummet (stora killgruppen och delar ur lilla tjejgruppen) om vad som ska hända i nästa vecka. Lilla och mellan

killgruppen ska skriva sin text på datorn och stora tjejgruppen ska spela in.

- Staffan skickar bud om att alla pärmar ska in till klassrummet. *En del kommer tillbaka och lämnar sina pärmar, andra lämnar tillbaka kompisarnas pärmar samtidigt som sin egen.*
- Barnen i klassrummet går ut. En del barn ser jag inte förrän nästa vecka.

Lektion 2 (Katarina)

Mål med lektion: Förbereda temat, stärka den nya gruppen 4,5C.

Redskap: -

Dagens sång: Mors lilla Olle, Sommartider.

Temats mål: (Se lektion 1)

Antal elever: 20

Tid: 50 min.

Inledning 13.25 – 13.35

- **Ingång**
- **Hejsång**
- **Namnsång**

Tema 13.35 – 14.05

- **Namnsång:** En extra runda, men denna gång ska de säga något annat namn/kändis namn eller sak, istället för sitt eget namn. T.ex. ”Jag heter Zlatan” eller ”Jag heter Pizza” eller ”Jag heter Snövit”. *Barnen tycker att detta är jätte kul och brukar lätta upp stämningen hundra procent. Tränar barnens kreativitet, självkänsla - att våga, och förbereder temat d.v.s. att ändra texten på en sång.*
- **Prat:** Frågar barnen om vad de gjort i sommar.
- **Sång 1:** Efter några handuppräckningar sjunger jag den första meningen i Mors lilla Olle. Jag har vävt in ett av barnens sommar minnen till exempel: ”Vi har åkt skateboard och druckit saft”. Efter det frågar jag barnen vad vi ska sjunga om? Hela gruppen hjälps åt och tillsammans testar vi vad som går att väva in och vad som inte passar i rytmiseringen. Det enda sättet är att testa och gör vi det tillsammans är alla trygga och ingen känner att de gör bort sig. *Främjar gruppkänslan - vi gör någonting tillsammans, kreativitet och musikalitet.*
- **Rörelser:** Jag hoppar och landar parallellt på sidan, svajar med kroppen samtidigt som jag sjunger: ”Vi har åkt skateboard och.....” Frågar barnen vad vi sen ska göra för rörelse. Barnen kommer till nittiofem procent ta ett låtsasglas och föra till munnen medan de sjunger ”och druckit saft”.

Tillsammans gör vi rörelser till alla meningar, både rörelser som tydligt hör ihop med texten, och tvärtom (till exempel fyra steg på stället). *Barnen har suttit ner och behöver ställa sig upp för att rasta kroppen ett slag. Tränar motorik, koordination, fantasi och kreativitet.*

- **Sång 2:** Om man vill ändra texten i en modern låt till exempel ”sommartider”, måste man börja från början då? Tillsammans pratar vi om att man kan välja bara en del ur en låt, t.ex. refrängen.
- Tillsammans gör vi om texten i refrängen ur ”sommartider”. *Presenterar en annan variant, om man inte vill välja en barnsång. De kan då bestämma sig för en modern låt utan att oroa sig för att de inte kan hela.*

Avslutning 14.05 – 14.15

- **Repetition:** Mors lilla Olle, med rörelser.
Sommartider.
- **Prat:** Berättar att de i nästa vecka ska hitta på egna texter om vad de gjort i sommar i grupper de själva får välja (max fyra i varje grupp). *Normalt sätt hade jag inte låtit barnen välja helt fritt med tanke på att någon kan bli utanför eller oönskad. Men i Staffan 4,5 C klass fungerade det jätte bra eftersom alla killarna i femman blev en grupp, alla tjejer i femman bildade en annan och så vidare. Det var tydliga grupperingar redan från början som föll sig naturligt och ganska förutsägbart. De ska tillsammans hitta en sång, dela sommarminnen och skriva text vilket leder till inspelning.*
De får i läxa att börja fundera på grupperna, men att vi även ska ta oss tid till det på lektionen.
- **Hejdåsång**
- **Utgång**

Reflektioner

Jag väljer att ha en förberedelselektion inför temat för att förebygga eventuellt missförstånd av uppgiften. Jag anser att man förstår bättre det man gör. Att sätta rörelser till texten gjorde jag dels för att träna allt som jag skrev i planeringen ovan, men dels även för att ha en reservplan medan man inväntar de andra. Då kan jag säga: Sätt rörelser till texten som vi gjorde i Mors lilla Ollesången, så vet de vad de ska göra utan komplikationer.

Lektion 3 (Staffan)

Åk: 4,5:or

Lektions mål: Göra färdigt inspelningen.

Temats mål: En färdig produktion av egen text och sång inspelat på band.

Material: Papper, penna och dator.

Antal elever: 20 st, 8 tjejer och 12 killar.

Längd på lektion: 50 min, 13.25 – 14.15

Inledning 13.25 – 13.34

- Hälften av barnen går in på ett led och sätter sig ner. Staffan tar fram pärmarna, barnen ställer frågor om dagens arbete.
- Staffan väntar på tystnaden och säger ”God middag, varsågod och sitt”.
- Resten av klassen kommer och stänger dörren.
- Staffan tystar klassen igen.
- Prat (medan pärmarna delas ut)
  - Informerar om att alla grupper ska spela in idag. Medan en grupp spelar in övar resten utanför. Staffan föreslår att **Mellan killgruppen** stannar i salen och spelar in, så att de sedan kan skriva sin text på datorn.
  - Staffan visar hur texten på datorn ska se ut. Typsnitt och ny rad vid varje ny mening.

Barnen är uppskruvade och förväntningsfulla, pratet är på hög volym.

Tema 13.34 – 14.25

- Inspelning/grupparbete

Mellan killgruppen stannar kvar och ställer sig vid mikrofonerna. Staffan uppmuntrar dem att ta fram sina papper och öva. Staffan spelar på gitarren och försöker få dem att höra när de ska börja. Killarna frågar istället om mickarna är på och kommenterar att de inte hör sig själva i högtalarna. De spelar in, men blir inte godkända eftersom de inte riktigt än sjunger bra tillsammans. De får gå ut och öva. *De har valt en svår låt, som har ”fråga, svar” i början och sedan en gemensam del ihop. Nu förstår jag varför jag knappt sett dem, de har skrivit flitigt och försökt att få ihop sången.*
- **Stora tjejgruppen** skickas in i klassrummet. De frågar om petitesser och Staffan poängterar att de får strunta i sådana saker och fokusera på sången istället. De provar introduktionen, men det låter inte bra. Staffan frågar om de kan strunta i det och gå direkt in på versen, vilket tjejerna accepterar. Tjejerna är också väldigt intresserade av att sjunga i mikrofonerna och blir lite nervösa när de hör sin egen röst i högtalarna. De provsjunger en gång, men börjar skratta. Staffan uppmuntrar dem att satsa på de höga tonerna och att sjunga in i mikrofonerna (de är osäkra, och vill inte vara ”den som hörs mest”). De provar att spela in, men blir inte godkända eftersom de fnissar mer än de sjunger och ligger tillslut på golvet i magkramper. De får gå ut och lugna ner sig.
- **Lilla tjejgruppen** traskar in och ställer sig vid mikrofonerna. De provspelar två gånger utan problem och spelar därefter in. Staffan berömde dem och bad om ursäkt för sitt dåliga gitarrspel. Tjejerna förstod inte vad han menade. De tyckte att det lät bra.

- **Stora killgruppen** kommer in och de är blyga. De sjunger knappt och Staffan varnar dem om de fortsätter så, måste de spela in om och om igen tills det hörs. Och vad ska de göra för det inte ska bli så? Killarna svarar att de ska sjunga starkare. De spelar in och får ett ”på gränsen OK” från Staffan eftersom de inte tog i ordentligt. Blir sedan utskickade.
- **Mellan killgruppen** får en andra chans. De är fnissiga och ”otighta”. Staffan får lirka ett bra tag med dem innan det är inspelbart. Killarna har en tendens att öka ordentligt på trall delen i sången men får till slut någorlunda rätsida på det. De blir godkända efter två inspelningsförsök.
- **Stora tjejgruppen** får en andra chans. De fnissar ännu mer, och även Staffan får ett skrattanfall. Staffan berättar att även Mellan killgruppen var fnissiga men att de övervann det. Efter några seriösa försök lyckas de att spela in sin sång, dock utan introduktion. Staffan berömmar den tjej som lyckats hålla sig ”cool” under inspelningen.

Avslutning 14.25 – 14.33

- Staffan öppnar dörren och skickar ett bud att alla pärmar ska in.
- Han vill även se hur det gått med datautskriften.
- **Lilla killgruppen** frågar Staffan om hjälp. De är oense om hur texten ska rimma och hur rytmiseringen förhåller sig till melodin.
- ”Nu får alla gå” säger Staffan till barnen som springer ut och in med pärmarna.
- Staffan frågar om **Lilla killgruppen** vill spela in på prov en gång. Det vill de.
Staffan betonar vikten av enkelhet, och att de får göra det så lätt som möjligt. Rim och timing i musiken får de strunta i. En av killarna vill byta melodi. Den idén avvisar Staffan snabbt, eftersom att de inte har några lektioner kvar att arbeta på.
- **Lilla killgruppen** provsjunger en gång och en av killarna klagar över att det blir fel. Staffan svarar att det inte gör någonting och att de nu ska spela in, vilket skedde smärtfritt.
- **Mellan killgruppen** visar Staffan sin datorutskrift.

Lektion 3 (Katarina)

Mål med lektion: Sätta igång temat. Alla barn ska ha valt en sång.

Redskap: Böcker, papper och penna.

Temats mål: (Se lektion 1)

Antal elever: 20

Tid: 50 min.

Inledning 13.25 – 13.35

- **Ingång**
- **Hejsång**
- **Namnsång**

Tema 13.35 – 14.05

- **Prat:** Fråga eleverna vad vi gjorde förra lektionen och förklarar vad vi ska göra idag. Fråga dem om de valt grupper, och om allt inte är klart, tar vi oss tid till det.
När gruppindelningen är färdig, ber jag en grupp att komma fram till mig och plocka ut deras namn (papperslappar) och gå fram till tavlan och sätta fast dem med magneter i en av cirkelarna. Det kommer att vara flera cirklar ritade i olika färger, där det står grupp 1, grupp 2 o.s.v. Gruppen väljer själv vilken färgcirkel de vill tillhöra. Alla grupper gör detta. *Ett roligt sätt att gruppera och jag som lärare har stor överblick och kan skriva kommentarer om hur långt de kommit och var de övar. Efter lektionen kan jag snabbt anteckna allt för att spara tills nästa vecka.*
- **Placering:** Jag skriver i varje cirkel var de ska vara (Herrestorpsskolans café, bibliotek, utanför klassrummet, i klassrummet och i gitarrummet). Arbetet sätts igång.
- **Grupparbete:** Jag går runt och hjälper grupperna och antecknar vilka sånger de valt.

Avslutning 14.07 – 14.15

- **Prat:** Frågar barnen hur långt de kommit, vad som är lätt/svårt och hur man lösa det. Talar även om att de har två lektioner till på sig att:
  - 1) Göra färdigt sången.
  - 2) Lära sig att sjunga den och att alla i gruppen sjunger likadant.
  - 3) Skriva texten på dator.

Barnen får reflektera över hur långt de kommit idag, och får en överblick om hur de ligger till tidsmässigt (så att inte vissa grupper lägger ner för mycket detaljer och tid kring texten och glömmar allt annat som ska göras innan inspelningen).

- **Hejdåsång**
- **Utgång**

Efterarbete

Skriv av allt på tavlan och spara tills nästa vecka.

Reflektioner

På min skola arbetar jag tillsammans med klassföreståndare vilket underlättar gruppindelning och placering vid grupparbete. Jag kan ha kvar en grupp i mu-

sikrummet, en utanför och en i datasalen medan klassföreståndaren tar två grupper till klassrummet. På så sätt kan vi lärare vandra runt och hjälpa till och oroliga grupper får mer gjort om en vuxen tittar till dem och leder dem på rätt spår. Staffan har däremot inget val eftersom han är ensam vilket är svårare när man ska hjälpa många grupper samtidigt och hitta lämpliga lokaler för grupparbete.

Det ultimata hade varit att under temaperioden haft ett samarbete med läraren/lärarinnan i svenska. Då kunde barnen få arbeta med texten tills nästa gång under svensklektionen för att sedan hos mig arbeta med det musikaliska och rytmiseringen. Även rättstavningen kan skötas på svensklektionen. Dessutom håller sig temat färskt om det upprepas under veckan tills nästa lektion.

Gruppindelning är alltid svårt! Väljer de själva finns det risk för att någon blir oönskad, samtidigt som jag tror att just ett sådant här arbete kräver att de känner varandra väl och vågar sjunga och hitta på text tillsammans. Väljer jag grupper åt dem finns det risk för att barn som alltid råkar i luven på varandra gnäller om att "han sa det, hon kallar mig för... och jag vägrar att göra någonting om hon/han är där". Dock blir ingen utanför. Ett förslag är en variant på gruppindelningen i min lektion. Jag tar fram en korg med papperslappar där alla barns namn är skrivna. Ett barn i taget får komma fram och ta en lapp i korgen och läsa upp ett namn. Om till exempel Pelles namn kommer upp, får Pelle ta sitt papper med namn på och fästa den med en magnet i valfri cirkel. Nästa namn som fiskas upp får välja om den vill vara i samma cirkel som Pelle eller om den vill starta en ny cirkel. Varje cirkel får ha högst fyra namn i, och max fem cirklar finns. På så sätt kan barnen själva styra med vem de vill vara med, och "fienderna" kan undvika varandras cirklar. Alla blir valda.

Att tala om hur mycket tid de hade kvar är för att de ska kunna disponera kvarvarande tid. Om klassen behöver en extra lektion till för att bli färdiga så är det inget problem, utan pratet om tid var endast för att vissa grupper inte ska halka efter. Eftersom jag har hejsång, namnsång och hejdåsång inplanerade, stjälar det lite av tiden som Staffan gav sina barn till grupparbete. Jag skulle därför istället för två lektioner med grupparbete planera för tre.

Lektion 4 (Staffan)

Åk: 4,5:or

(Staffan talar om för mig att han fått ändra lite i planeringen, eftersom en inspelning misslyckats och tänker göra "lektion 5" idag istället)

Lektions mål: Spela in den killgrupp vars inspelning misslyckats och att testa hur bra fyrorna sjunger.

Temats mål: En färdig produktion av egen text och sång på inspelat band.

Material: Noter.

Antal elever: 20 st, 8 tjejer och 12 killar.
Längd på lektion: 50 min, 13.25 – 14.15.

Inledning 13.25 – 13.32

- Staffan öppnar dörren och går ut till eleverna i korridoren.
- Säger: Lyssna nu noga, god middag, kul att se er allihopa.
- Förklarar att en av inspelningarna misslyckats och att **Stora killgruppen** måste göra om inspelningen. *Barnen suckar av besvikelse.*
- Ger resten av gruppen en uppgift som de kan göra där ute medan stora killgruppen spelar in. *När jag frågade Staffan veckan efter vad de andra barnen fick göra, kunde han ej minnas. Det förblir ett mysterium...*

Tema 13.32 – 13.40

- Inspelning/grupparbete.
  - De letar reda på texten.
  - Testar mikrofonerna.
  - Övar en gång.
  - Ändrar formen på låten.
  - Övar en sista gång.
  - Inspelning.
  - Killarna sätter sig ner på sina platser.

Dagens tema 13.40 – 14.10

- Testa hur bra fyrorna sjunger.
  - Staffan släpper in resten av klassen.
  - Berättar att de nästa gång ska lyssna på allas bidrag och eventuellt de andra klassernas bidrag (som gjordes förra året) om tiden räcker till.
  - Fyrorna sitter på ena sidan av rummet och femmorna på andra sidan.
  - Staffan berättar att han vill testa hur bra fyrorna sjunger, och att femmorna ska visa hur det ska låta.
  - Delar ut "Sill i dill" (se bilaga 6) sången till fyrorna, femmorna letar reda på sina sångnoter i pärmen. *Med förtjusning.*
  - Sången är konstruerad som ett eko till största delen, endast slutet är en gemensam sångdel.
Staffan spelar på gitarren och sjunger först och femmorna härmar. Fyrorna får lyssna och titta i noterna under vers 1 & 2.
  - Under vers 3, 4 & 5 är alla barnen eko till Staffan.
  - Sedan börjar sången om från vers 1, men nu är femmorna försångare och fyrorna eko.
  - Vers 2 är fyrorna försångare och femmorna eko.
  - Barnen föreslår att övergången mellan verserna inte ska ha uppehåll, utan att de växlar att vara försångare och håller reda på sina verser. *Staffan sa tydligt vilka verser fyrorna och femmorna var försångare till vilket funge-*

rade utmärkt. Barnen sjöng för fulla halsar och höll reda på sina verser utan uppehåll.

- Femmorna får leta upp noterna till ”Cecilia Lind och Fredrik Åkare” (se bilaga 7).
- Staffan ställer sig i mitten och talar om för klassen att de nu ska sjunga en ballad. Berättar att en ballad är en lugn sång och handlar om allvarliga saker. *Barnen är helt med på detta och förbereds på att gå från en rolig sång till en allvarlig.*
- Staffan spelar igenom sången på pianot. Kommer av sig och får en black-out. *Skönt att se att man inte är ensam om sådana händelser.*
- Femmorna och Staffan sjunger sången med alla verser, fyorna lyssnar och tittar i noterna.
- Staffan frågar fyorna om de fått en uppfattning av melodin, och ber dem att sjunga vers ett.
- Femmorna letar fram ”Brev från kolonien” (se bilaga 8), fyorna blir tilldelade noter.
- Femmorna börjar sjunga verserna, men blir avbrutna eftersom Staffan ej tycker att de sjunger bra nog.
- Fyorna får nu lov att sjunga med, när de känner sig redo.
- Staffan berättar om Cornelis Wreeswijk, visar bilder och talar om att han både skrivit allvarliga sånger och roliga (Cecilia Lind & Brev från kolonin, som de sjöng idag).
- Klassen får lyssna på en inspelning där Cornelius sjunger brev från kolonin medan barnen tittar i noterna.
- Staffan frågar om de märkte någonting som skilde sig från vad de sjöng tidigare?
Barnen svarar att Cornelius hoppade över två verser när han sjöng på inspelningen.

Avslutning 14.10 – 14.15

- Fyorna sätter sina noter i pärmarna. Femmorna får gå. *Några barn går fram och spelar på en congastrumma, Staffan säger kort ”inte ett slag till”. Barnen lyder honom. Fyorna har lite problem att sätta in papperna rätt i pärmarna.*
- Staffan säger ”hej då, alla som blir klara”.
- Hjälper dem som har problem med pärmarna.

Lektion med sång som utgångspunkt (Katarina)

Mål med lektion: Sång, hur bra sjunger de?

Dagens sång: Brev från kolonien (se bilaga 8).

Redskap: Saker/bilder till verserna, och noter.

Antal elever: 20.

Tid: 50 min.

Förarbete

Hitta tre saker eller bilder på saker som finns med i varje vers.

Klipp isär alla verser och lägg dem i en kruka.

Förbered CD:n med rätt spår i pausläge.

Inledning 13.25 – 13.33

- **Ingång**
- **Hejsång** (stående)
- **Namnsång** (sittandes)

Tema 13.33 – 14.10

- **Uppvärmning:** Alla reser sig upp. Jag sätter på CD:n med ”brev från kolonien” och tar på mina tiger-morgontofflor på händerna. Sätter mig på knä och ställer mina armar med morgontofflorna på, i ringen bland barnen. Till musiken gör jag rörelser och steg med mina låtsas ben, barnen hänger på. *Sången introduceras, motorik och koordination tränas.*
- **Prat:** Vad handlade sången om? Jag frågar för att se om det var någon som klarade av att höra handlingen trots kluriga steg. *Simultanförmågan.*
- **Sång:** Jag sjunger den första versen för barnen. Frågar dem sedan vad den handlade om. Medan barnen återberättar händelsen i versen, lägger jag ut saker/bilder som bekräftar berättelsen. Till exempel i vers sju, hade jag lagt fram ett rådjur, en insekt, en pojke (kompis) och en kniv. Barnen är närvarande istället för gömstället bakom noterna, och utmanas att komma ihåg texten efter bilderna. Varje vers sjunger vi tillsammans minst en gång. *Koncentration, melodi, rytmisering, språk, minne.*
- **Metrik:** Då jag ackompanjerade sången i förgående övning använde jag mig av ett komp som jag nu integrerat och fortsätter med. Bastonen är två halvnoter i en fyra fjärdedelstakt, och ackordet rytmiseras lite längre upp på pianot än vad jag normalt brukar spela, för att barnen ska höra stor skillnad på bastonerna och diskanttonerna.
  - Barnen uppmanas att gå, bara då jag spelar på pianot och bara när jag spelar mörka toner, vilket leder till en jämn puls.
  - Helt plötsligt släpper jag bastonerna och spelar fjärdedelar längre upp på pianot i ett ackord. Barnen kommer troligtvis att titta frågande på mig och jag bryter och informerar att när jag spelar höga toner ska de klappa istället. (Bastoner = gå, Diskanttoner = klapp).
  - Jag skiftar mellan att spela bastoner, och diskant toner.
  - Varierar rytmer.
  - Spelar den stadiga två halvnotspulsen, och lägger till ackordrytmiseringen som jag spelade då jag lärde ut verserna. Barnen går och klappar samtidigt om detta fungerar som det ska. *Koordination, gehör, koncentration.*

- Vi samlas i en ring och jag klappar hela rytmiseringen, så som den låter som helhet när både bastoner och diskanttoner klappas. Barnen härmar. När de får grepp om det, gör jag rytmen över en takt på olika kroppsdelar, barnen härmar. *Motorik, koordination, rytm, gehör.*
- **Grupparbete:** Jag delar in dem två och två, tar upp en lapp åt varje par ur krukans och skickar dem till olika platser. På lappen finns en vers och informationen att de ska göra en kort teater om versen och att de inte får använda några ord. Jag kommer att hämta dem om en stund.
- **Dramatisering:** Varje grupp får nu ett notblad med alla verser. Ett par i taget visar upp pjäsen om sin vers, resten av klassen gissar vilken vers det är. Finns det tid över kan versen sjungas av resten av klassen samtidigt som paret visar den med dramatisering.
- **Sång:** Fyrorna sätter sig på ena sidan av cirkeln, och femmorna i den andra. Vi sjunger vers ett tillsammans, sedan börjar femmorna att sjunga vers två, fyrorna vers tre och så vidare.

Avslutning 14.10 – 14.15

- **Prat:** Är det någon som har varit på koloni någon gång?
- **Hejdåsång**
- **Utgång**

Reflektioner

Staffan hade planerat att sätta denna sånglektion efter temat, men var tvungen att peta in den innan temaredovisningen eftersom ett inspelningsfel inträffade. Därför är det inte konstigt att jag väljer att sätta min sånglektion efter temat eftersom jag har ett val. Det kan hända att min lektion egentligen sträcker sig över två lektioner, beroende på antalet närvarande elever och hur snabbt jag väljer att gå igenom varje moment. Jag undervisar i ett lugnt tempo så att ingenting forceras. Övergångarna bör dock vara snabba så att barn inte blir stökiga.

Lektion 5 (Staffan)

Åk: 4,5:or

(Staffan talar om för mig att han måste gå på ett möte och att det betyder att lektionen bara blir 30 min idag.)

Lektions mål: Att alla ska få lyssna på varandras inspelade sånger, medan de läser texterna.

Temats mål: En färdig produktion av egen text och sång inspelat på band.

Material: Texter.

Antal elever: 20 st, 8 tjejer och 12 killar.

Längd på lektion: 50 min, 13.25 – 14.15.

Inledning 13.28 – 13.33

- Prät
  - Barnen kommer in, sätter sig ner och snackar för fullt.
  - Staffan säger: Gomiddag!
Barnen svarar: Gomiddag!
  - Staffan berättar att de idag ska lyssna på bidragen de spelat in. *Barnen skruvar på sig, kommunicerar nervöst med varandra och stämningen trissas upp.*
  - Staffan visar pappret där han kopierat upp allas texter (se bilaga 9 och 10) och delar ut dem tillsammans med pärmarna.
  - Berättar för klassen att det är tre frågor som de ska svara på efter att de lyssnat på varje bidrag. Gruppen, vars sång spelas upp, får inte svara.
    - 1) Är det någon sommar i sången?
    - 2) Har gruppen valt en känd melodi och kan man höra vilken det är?
    - 3) Kan man höra orden de sjunger, textar de tydligt?

Tema 13.33 – 14.00

- Lyssna på varandras bidrag.
  - **Lilla tjejgruppens** sång spelas upp: ”Freestyle- vill ha dig i mörkret hos mig”.
När sången är slut börjar hela klassen att gapskratta. *Det var nämligen så att en tjej stod närmre mikrofonen än alla andra och det lät väldigt komiskt när hon kom för nära. Även jag hade svårt att hålla masken.*
Staffan säger med en allvarlig och lugn röst att i de andra klasserna applåderade de efter varje bidrag och var sedan tysta. Klassen tystnar.
Klassen svarar 1) ja 2) ja 3) ja.
  - **Mellan killgruppens** sång spelas upp: ”Wilmer X- Vart ska vi sova i natt.”
Klassen svarar 1) ja 2) ja 3) sådär.
  - **Stora tjejgruppens** sång spelas upp: ”Lena Philipsson- Ont det gör ont”.
Klassen svarar 1) ja 2) ja 3) ja.
  - **Lilla killgruppens** sång spelas upp: ”Bä bä vita lamm”.
Klassen svarar 1) nej 2) ja 3) ja.
  - **Stora killgruppens** sång spelas upp: ”Gyllende Tider- Sommar tider hej hej”.
Klassen svarar 1) ja 2) ja 3) ja.
- Samlar in pärmarna, med papperna insatta. *Pratet är i full gång.*
- Lyssnar på parallellklassernas bidrag. Staffan undervisar tre 4,5:or i musik.

Efter varje bidrag får barnen räcka upp handen och gissa vem som sjöng och vad låten och eventuellt vad artisten heter. *Barnen räcker lydigt upp händerna.*

- Kamraterna i parallellklasserna har använt sig av tre olika låtar: ”we will rock you”, ”en Malmö FF sång”, ”egen rap med Staffans trumkomp i bakgrunden”, ”Las Vegas” och ”sommaren är kort”.

Avslutning 14.00 – 14.02.

- **Prat.**
- Staffan berättar att de måste sluta tidigare idag. *Barnen jublar eftersom det är deras sista lektion för dagen, vilket betyder att de kan gå hem.*
- Flickorna får gå först.
- Innan pojkarna går säger Staffan att de måste disciplinera sig och veta hut. De nickar och går ut.

Lektion 4 och 5 (Katarina)

Mål med lektion: Bearbeta temat och bli färdiga.

Redskap: papper och penna.

Temats mål: (Se lektion 1)

Antal elever: 20

Tid: 50 min.

Förarbete

Skriv av allt från ”tema pappret” till tavlan. Nya placeringar för grupperna, hur långt de har kommit, uppdateringar och så vidare. Personliga anteckningar och låtval behåller jag på ”tema pappret”. Det gynnar mig eftersom jag vet vem som är var, och det gynnar även barnen då de kan se på tavlan hur ens egen grupp ligger till tidsmässigt jämfört med andra.

Inledning 13.25 – 13.35

- **Ingång**
- **Hejsång**
- **Namnsång**

Tema 13.35 – 14.05

- **Grupparbete:** Barnen arbetar i sina grupper. Jag går runt och hjälper till. Är det någon grupp som blir färdig med allt (text, sång, rytmisering, samarbete och datautskrift) har jag två extra uppgifter för dem
- **Extra uppgifter:** Ett alternativ är att de gör rörelser till sin sång och text som de kan visa upp för klassen då vi har redovisning. Ett annat är att de får rita små bilder till sina sångtexter. Då kan jag överraska dem med att kopiera in dem bredvid texten på redovisningsdagen (då alla får ett papper

med allas texter). *Det är alltid svårt att underhålla grupper som är färdiga före alla andra, men med små knep (rörelse och bild) håller de sig roade samtidigt som de tränar motorik, koordination, sina inre rum och bilder.*

Avslutning 14.05 – 14.15

- **Prat:** Vi pratar gemensamt om hur långt alla kommit, och skriver gemensamt ner uppdateringar för alla grupper på tavlan. Vi pratar även om vad som ska hända nästa vecka d.v.s. antingen sista gången för övning och finjusteringar (lektion 5), eller inspelning (lektion 6).
- **Hejdåsång**
- **Utgång**

Efterarbete

Skriv av allt från tavlan till ”tema pappret”.

Lektion 6 (Katarina)

Mål med lektion: Inspelning.

Redskap: papper

Temats mål: (Se lektion 1)

Antal elever: 20

Tid: 50 min.

Förarbete

Skriv av allt från ”tema pappret” till tavlan.

Rigga och koppla in mikrofoner.

Inledning 13.25 – 13.45 (Tio min extra eftersom mikrofonen och prat kommer att förlänga inledningen).

- **Ingång**
- **Hejsång**
- **Namnsång med mick!** Jag sjunger ”vad heter du då?” i mikrofonen och riktar den mot ett barn vid sidan om mig som svarar sitt namn i micken. Förklarar att vi idag ska säga vårt namn i mikrofonen, som vandrar runt i ringen i vanlig ordning. Annars sjunger vi som vanligt. Förklarar även att en mikrofon är ömtålig och dyr så försiktighet är ett måste. *Mina övningar dämpar reaktionen inför användning av mikrofonen eftersom de först får prata i den innan de sjunger.*
- **Prat:** Efter namn sången visar jag några exempel. Jag sjunger in i micken från olika avstånd och frågar klassen vilket som var bäst. Frågar även dem vad som händer i inspelningen om ett barn sjunger långt ifrån och ett nära,

hörs de lika mycket då? *Genom att visa hur olika det låter beroende på hur nära jag är micken, får barnen en större förståelse hur de ska välja avstånd vid inspelningen. Ibland räcker det inte bara att berätta, man måste visa så att de ser, hör och förstår.*

Tema 13.45 – 14.05

- **Inspelning/Grupparbete:** Två grupper hinner spela in idag, resten övar.
- **Grupp 1 och 2:** Får tio min var med mig att spela in.
- **Grupparbete:** De tre grupperna som inte spelar in blir placerade i gitarrummet, caféet och i biblioteket. Antingen övar de eller arbetar på de två extra uppgifterna jag presenterade i föregående lektion. Grupp ett och två turas om att sitta utanför klassrummet (allt antecknas på tavlan i deras cirklar).

Avslutning 14.05 – 14.15

- **Prat:** De två grupperna berättar hur de var att spela in för de tre resterande. De grupper som inte spelat in redovisar vad de gjort idag medan jag uppdaterar på tavlan.
- **Hejdåsång med mikrofon!** Efter den gemensamma delen av sången då ostinatot upprepas, går jag runt och tar i hand med alla samtidigt som jag med den andra handen håller fram micken så att allas röster hörs individuellt en liten stund.
- **Utgång**

Efterarbete

Överför från tavlan till temapappret. Plocka ner mikrofonerna.

Reflektioner

Staffan har inget annat val än att låta barnen arbeta i grupper utanför klassrummet utan en vuxens tillsyn. På min skola där jag arbetar hade (som tidigare nämnts) resten av klassen kunnat öva eller arbeta med något annat i klassrummet, och att klassläraren/lärarinnan skickar en grupp åt gången. Mikrofoner är spännande för barn och man kan nästan förutspå reaktioner första gången barn kommer i kontakt med en sådan. Därför valde jag att använda mig av mikrofonen och göra något annorlunda av det i inledningen. Då dämpas reaktionerna.

Lektion 7 (Katarina)

Mål med lektion: Inspelning.

Redskap: papper

Temats mål: (Se lektion 1)

Antal elever: 20

Tid: 50 min.

Förarbete

Skriv av allt från ”tema pappret” till tavlan.

Inledning 13.25 – 13.35

- **Ingång**
- **Hejsång**
- **Namnsång**

Tema 13.30 – 14.02

- **Prat:**
  - Berättar att det är tre grupper som ska spela in idag. De två grupper som spelade in förra gången har i uppgift att slå sina kloka huvuden ihop och skriva förslag på hur man kan göra redovisningen mysig som inträffar nästa gång. Detta skriver de ner på ett papper och lämnar in till mig när vi träffas för avslutningen av lektionen. Får de tid över kan de klura på extrauppgifterna. Skriver i deras cirklar på tavlan ett de befinner sig i biblioteket.
  - De resterade tre grupperna blir placerade i gitarrummet, utanför salen och i salen för rotation vid inspelningen. Blir de färdiga på första inspelningsförsöket, får de klura på extrauppgifterna.
- **Grupparbete**

Avslutning 14.05 – 14.15

- **Prat:**
  - Diskussion om hur det kändes att spela in.
  - De två grupperna som spelat in förra gången redovisar för klassen på förslag om vad som kan göra redovisningen mysig. Eventuellt öppen diskussion om tiden räcker till.
  - Information om redovisningen nästa vecka.
- **Hejdåång**
- **Utgång** (Barnen får behålla papperna om de vill).

Lektion 8 (Katarina)

Mål med lektion: Redovisning.

Redskap: papper

Temats mål: (Se lektion 1)

Antal elever: 20

Tid: 50 min.

Förarbete

Gör CD:n redo med barnens inspelade sånger. Förbered rummet med eventuella förändringar som barnen önskade förra lektionen.

Inledning 13.25 – 13.30

- **Ingång**
- **Hejsång**
- **(Namnsång** hoppar vi över idag eftersom tiden är knapp)

Tema 13.30 – 14.05 Mjuka madrasser och kuddar slängs ut, så att grupperna kan sitta mysigt och lyssna på resultatet.

- **Redovisning:** Här väljer jag att göra precis som Staffan gjorde d.v.s. att ge ut uppgifter medan bidragen spelas.
  - Finns det någon sommar i texten?
  - Hör man vad gruppen sjunger, d.v.s. textar de bra?
  - Hör man vilken sång det är?
  - Om gruppen ritat bilder till, hör de ihop med texten?Alla får svara förutom den grupp vars bidrag spelas.
- **Uppvisning:** De grupper som gjort rörelser till texten visar upp sin koreografi medan deras bidrag spelas.

Avslutning 14.05 – 14.15

- **Prat:** Hur var det att lyssna på sig själv? Nu är det slut på detta temat, var det roligt? Vad var det som var roligt? Vad har ni lärt er? Ge beröm! *Även om det låter som en gnisslande dörr så är det modigt att sjunga i en mick och spela in. Det är inte resultatet som är viktigast, utan vägen dit. Glädjen för musik överväger färdigheten och det är det jag vill åt och få barnen att känna.*
- **Hejdåsång**
- **Utgång** (Barnen får behålla papperna om de vill)

Vad gör en Rytmikpedagog som inte en lärare i musik gör?

Får vi reda på det, vet vi också vad en Rytmikpedagog kan bidra med till lärararbetet i grundskolans musikämne, studiens underrubrik.

Då Staffans och mina lektionsupplägg låg sida vid sida, jämfördes de med lupp. I stycket nedanför redovisar jag punktvis vad vi hade gemensamt och vad som skiljde oss.

Skillnader vid temalektionerna

Som tidigare nämnts är det inte stor skillnad på våra temalektioner men på vägen till målet skiljer sig våra undervisningsmetoder. Som Rytmikpedagog tar jag hänsyn till delmålen, barnets hela utveckling (Bülow, 1974; Vernersson, 2003). Staffan behövde fyra lektioner från början (träffa fyroarna för första gången och introducera temat) till slut (redovisningen). Jag behövde sju! Resultatet på själva temat hade nog blivit detsamma vare sig man väljer att gå på mina lektioner eller Staffans. Däremot menar jag att mina lektioner innehåller mera av ”allt annat” det vill säga gemenskap, sång, självkänsla, bli sedd, motorik, koordination, lektionsstruktur, eget skapande, fantasi, lek, musikaliska begrepp och musikaliska uttryck. Till dessa begrepp återkommer jag till i min diskussion (se s. 59 – 61). Innehållet i mina lektioner är mer varierat och detaljrikt.

Vad vi hade gemensamt:

- Välja temat sommarsång.
- Ha högst fyra barn i en grupp.
- Låta dem själva välja sång.
- Redovisningsform.
- Tycka att: glädjen för musik är viktigare än resultatet.
- Närheten till barnen/lärares placering i klassrummet.

Vad skiljde oss åt:

- 1) Barnens placering i rummet.
- 2) Start av lektioner.
- 3) Första lektionen med nya elever.
- 4) Problemlösning.
- 5) Extrauppgifter.
- 6) Avsluta lektioner.
- 7) Antal lektioner med samma tema.

Nedan redogörs mer i detalj för hur varje punkt i listan utformades av respektive lärare.

Katarina

- 1) Ring på golvet.
- 2) Ta i hand i dörröppningen för att sedan sätta igång med en hejsång och sedan en namnsång.
- 3) Lägga första lektionen bara åt att få lära känna och bekräfta varandra.
- 4) I lektionsplaneringen ingår förebyggande av problem. Valde att under en hel lektion göra en sommarsång tillsammans, så att barnen kunde möta både sociala och inlärningsproblem tillsammans med mig och lära sig hur

man går tillväga innan de själva började arbeta. Valde att introducera mikrofonen före inspelningen för att avdramatisera.

- 5) Hade extra uppgifter om någon grupp blev färdig.
- 6) Gemensam samling och sedan en hejdå sång, utgång.
- 7) Sju. (Tar bort den första- och sånglektionen eftersom de inte hade med temat att göra)

Staffan

- 1) Halvcirkel på stolar.
- 2) Hälsar för att sedan sätta igång med temat direkt.
- 3) Startar temat.
- 4) Handskas med problemen när de kommer.
- 5) -
- 6) Ibland gemensam samling, sedan utgång.
- 7) Fyra (Tar bort sånglektionen eftersom den inte hade med temat att göra)

Skillnader vid sånglektionen

Under lektionerna med det långsträckta temat arbetade jag och Staffan ganska lika, vilket man inte kan säga att vi gjorde på lektionen med sång som dagens tema. Här skiljer våra lektioner sig åt betydligt mer och skillnaden mellan hur en Rytmikpedagog och en lärare i musik arbetar blir mer tydlig. Staffan lärde ut tre sånger på en lektion och utökade deras repertoarkännedom medan mina barn fick musicera en sång på olika sätt och utökade deras känsla för musik genom varierande inlärningsmoment. Man kan säga att Rytmikpedagoger gör en ”höna av en fjäder”, fast på ett positivt sätt.

En Rytmikpedagog använder sig ofta av en så kallad röd tråd eller ett lockbete som tema för en lektion eller över flera lektioner. Den röda tråden leder genom delmål som ligger tätt hopflätade och avlöser varandra. På så sätt når tråden sitt slutmål (Vernersson, 2003). Tack vare sången kunde jag arbeta musikaliskt på olika sätt med en röd tråd genom hela lektionen. Ju fler håll vi arbetar från, desto djupare kunskap och detaljrikt innehåll blir resultatet. Människor når kunskap genom olika inlärningsätt (Moyles, 2003), därför tycker jag att det är av stor betydelse att lärare lär ut på så många varierande sätt som möjligt så att alla får chans att lära och utveckla sig. Människan är en helhet som bör också få uppleva musiksätt i ett helhetsperspektiv (Vernersson, 2003; Bülow, 1974).

Vad hade vi gemensamt?

- Val av sång.
- Lät fyrorna och femmorna sjunga med och mot varandra.
- Inspelad musik.
- Gehör, men olika inlärningsätt.

- Något slags ackompanjemang till sången.
- Variabelt lektionsinnehåll.
- Hålla eleverna sysselsatta.

Hur skiljde vi oss åt?

- 1) Start av lektionen.
- 2) Antal sånger.
- 3) Sättet att variera lektionsinnehållet.
- 4) Placering.
- 5) Metrik.
- 6) Gehör.
- 7) Koordination/motorik.
- 8) Rörelse.
- 9) Användning av inspelad musik.
- 10) Hålla eleverna sysselsatta.
- 11) Minne.
- 12) Avslut på lektionen.
- 13) Information om sångerna och tonsättaren.
- 14) Röd tråd genom lektionen.
- 15) Helhetstänkandet.

Katarina

- 1) Mötte barnen i dörren med handskakning och ögonkontakt för att sedan inleda lektionen med en hejsång och namnsång.
- 2) En.
- 3) Gemensam sång och eko sång, textlyssning, rörelselek, metrikövning, och teater.
- 4) Sittande och ståendes i en ring, utspridda på golvet vid metrikövningen och uppdelade på varsin sida av rummet vid teatern.
- 5) Metrikövningen.
- 6) I utläringen av sångens text och melodi, och i metrikövningen.
- 7) Rörelseleken, metrikövningen, dramatiseringen, hej och hejdåsångerna.
- 8) Rörelseleken, metrikövningen, teatern och hejdå sången.
- 9) Användes innan sången lärdes ut som en introduktion i rörelseleken.
- 10) Genom olika musikaliska övningar med sången som grund.
- 11) I pratstunden efter rörelseleken då jag frågade om innehållet i texten av sången, vid utläringen av sången då bilderna representerade texten och i metrikövningen då barnen fick hålla reda på att diskanttonerna var klapp och bastoner steg.
- 12) Repetition av dagens sång, prat om koloni, hejdå sång och utgång.
- 13) –
- 14) Genom hela lektionen.
- 15) Över hela lektionen och dess innehåll i planeringen.

Staffan

- 1) Hälsade på barnen och delade ut pärmar och notpapper. (Vi bortser från att stora killgruppen spelade in sin sång först)
- 2) Tre.
- 3) Gemensam sång, eko sång och textlyssning.
- 4) Sittandes på stolar i halvcirkel.
- 5) –
- 6) I utläringen av sångens text och melodi, och vid textlyssningen när den inspelade musiken spelades.
- 7) –
- 8) –
- 9) Användes efter sången lärdes ut som ett gehör/koncentrationsmoment.
- 10) Genom att använda olika sånger.
- 11) I musiklyssningen då barnen fick fundera vad det var som saknades i inspelningen.
- 12) Hejdå hälsning och utgång.
- 13) Visade genreskillnader på Cornelius Wreeswijk två sånger för att visa barnen bredden i en kompositörs komponerande. Berättade även bakgrundsfakta.
- 14) –
- 15) –

Reflektioner om skillnaderna

Då barnen är yngre är det större skillnad mellan hur Rytmikpedagoger arbetar jämfört med andra lärare i musik eftersom leken är en stor del av vår undervisningsmetod. Men efterhand som barnen blir äldre och leken upplevs lite ”töntig” blir våra undervisningsmetoder mer lika varandra. Det som dock kvarstår som skillnad är hur vi arbetar oss fram till ett resultat och antal delar i lektionen. Att jämföra Staffans lektioner med förslaget om hur jag istället skulle göra, är en bra jämförelse där man ser skillnader hur en Rytmikpedagog arbetar jämfört med en lärare i musik i en klass där puberteten närmar sig och leken tynar bort. Även om vi väljer att ta olika vägar, har vi ändå samma mål: lära ut, uppmuntra och få barnen att uppleva musik på ett positivt sätt.

Vid ett tema kan lektionerna bli fler eftersom vi förutser problem och arbetar oss runt dem (lektionsanteckningar från lektion för Vernersson)² vilket tar längre tid. Antalet nya sånger på en termin blir nog mindre jämfört med hur många sånger en lärare i musik använder eftersom vi oftast använder en sång som ett redskap för att nå musiken på olika nivåer från olika håll. På detta sätt når jag helhets-

---

² Rytmikpedagogiskt lärande och teorier däromkring förmedlas mellan generationerna genom muntlig tradition (Vernersson, 2003, s 8).

tanken i Rytmikpedagogiken. Det behöver inte vara sång som styr lektionen det kan lika gärna vara en speciell rytm som vi arbetar med på olika sätt. Förhållandet mellan prat och handling är en annan sak som skiljer oss åt. Istället för prat och instruktioner, kastar vi Rytmikpedagoger oss in i det och gör det tillsammans så att alla förstår (lektionsanteckningar från lektion för Vernersson). Alternativt smyger vi in det utan att barnen tänker på det (ändra sitt namn i namnsången inför "ändra sångtext" temat). Ju hårdare hopflätade övningar som täcker vartannat, desto smidigare blir vägen till resultatet (Lektionsanteckningar från lektion för Vernersson).

Samtal efter observationstillfällena

Staffan och jag träffas för att prata om observationstillfällena och då avslöjar jag för honom vad jag observerat. Han trodde att det handlade om lärarrollen, men jag berättar att jag mer tittade på hans lektionsupplägg.

Jag möter Staffan på Herrestorpsskolan några veckor efter vårt sista observationsmöte. Eftersom Staffan har en håltimme, sätter vi oss i bilen och åker till ett trevligt lunchställe någonstans i Vellinge. Restaurangen är trevlig och vi hittar ett bord längst in där ljudnivån är en aning lägre. Jag tar fram min minidisk och förstör delvis den avspända trevliga atmosfären.

Jag berättade om att jag skriver om skillnaden mellan Rytmikpedagogik och musikundervisning och att jag dokumenterat hans lektioner för att sedan skriva om dem till mitt förslag som Rytmikpedagog. Staffan svarar att han gärna skulle vilja veta hur jag gjorde om den första lektionen. Det svarar jag att han ska få eftersom de är färdiga och ligger i min väska. Det skulle dock dröja tjugo minuter innan vi började prata om lektionerna eftersom vi halkade in på sidospår om musik, rytmik, dans, gympa, rörelse och samarbete.

Jag frågar Staffan om något som inte har med mitt arbete att göra, men som ändå fångade mitt intresse under lektionerna. Varför har barnen så stor respekt för honom? Jag tycker att det är en självklarhet att barnen ska ha respekt för sin lärare, men det blir tyvärr mindre och mindre av den varan nuförtiden. 4,5C var väldigt pratglada men så fort Staffan började prata, till och med när han använde en normal ton som var tio gånger svagare än klassens sorl, tystnade de tvärt och lyssnade.

Han berättar om sin verksamhet i skolan och att han tror att barnens beteende har att göra med uppfostran som de har med sig upp i fyran från deras tidiga lärare i lågstadiet. Hela miljön på skolan är väldigt lugn, och enligt Staffan inbjuder detta lugn inte till stimmande. Om han får ge sig själv lite "credit" så är det de många årens rutin som gör att det är hyfsat lugnt på hans lektioner. Han kan

på ett "automatiskt" sätt möta dem med blicken utan att behöva höja rösten alltför mycket, och ibland lägga ner allting han håller på med och bara ställa sig och titta vilket också brukar hjälpa. I undantagsfall höjer Staffan rösten eller avfyrar en busvissling. Det är små tricks och knep man få ta till, menar Staffan.

Staffan ställde i början av samtalet en fråga: vad gjorde du på första lektionen? Nu får Staffan svar på sin fråga och jag fortsätter att presentera resten av lektionerna. Mitt i min presentation kommenterar Staffan "den snor jag" då jag pratar om bild - extrauppgiften. När jag är färdig frågar Staffan hur många lektioner jag kom upp i, och jag svarar sju.

Då jag frågar honom om hans spontana kommentarer på mina omgjorda lektioner, svarar Staffan att han redan har berättat om ett par moment han vill stjäla av mig, som till exempel bild – extrauppgiften men även rörelsemomentet. Dock inte så att läraren går in och styr deras rörelser utan att man ger det som en extra uppgift att i mån av tid sätta rörelser till sången. Jag kommenterar: "Så du skulle inte valt att först demonstrera för klassen, utan bara ge ut uppgiften?" Staffan svarar att det är svårt att lära gamla hundar att sitta. Han berättar att han tyckte bra om min första lektion där jag väljer att lära känna de nya eleverna, en bra öppning.

Jag frågar Staffan om han tyckte att det var någon skillnad på våra lektioner. Staffan svarar: "Rytmikpedagogens upplägg, så typiskt!". Då jag skrattar och upprepar "typiskt", tillägger Staffan att det var positivt menat. Han fortsätter:

Har man inte den grunden som du har, så kanske man inte gör det så spontant som du gör, går ut och öppnar lektionen på det sättet. Och som det du säger att om man vill förklara noter och sånt där, många musiklärare visar hmmm ser ut så, har det värdet, medan en rytmikpedagog går ut på golvet och går en gå-not och springer en spring-not och så vidare. Och det har jag gjort det också, så man har liksom olika.... Med den bakgrunden som du har förstår jag ju ditt sätt att öppna upp lektionen på, speciellt med nya elever, med mycket med, en hel del med fysisk kontakt och sånt också. Men om man nu ska säga så här att det här temat som du fick vara med om att jag har begränsat det till fem lektioner (jag korrigerar i efterhand, fyra lektioner eftersom en av lektionerna inte hade med temat att göra, då fyrorna testades på sång), så tycker inte jag att jag har tid till att gå in och först skaka hand och titta dem i ögonen och så köra namnsånger och sånt där. Jag tror inte att jag hinner det på fem lektioner, och så mycket riktigt du är uppe i sju. Så att visst, jag kan också dra ut, men jag har annat att göra också på en termin.

Jag frågar Staffan om han har ett visst antal områden han måste gå igenom varje termin. Han svarar att han inte har en detaljplanering. Dock finns vissa sjok som inte får ta för lång tid eftersom lucia och julsånger kräver förberedelser. Staffan har även ett "rörelsepaket", men det tar bara en till två lektioner.

Jag frågar om Staffan visste något om Rytmikpedagogers arbetssätt innan han började på Musikhögskolan. Han svarar: Nej! Då frågar jag om han vet det nu och om han kan förklara skillnaden mellan en lärare i musik och en Rytmikpedagog? På frågan om vad Rytmik är förklarar Staffan om sin syn på likheter och skillnader i våra arbetsmetoder. Staffan menar att vi båda arbetar med sång och rörelse. Han poängterar att han som lärare i musik inte sitter still hela tiden utan kan även arbeta med rörelser. Likväl menar han att man som Rytmikpedagog kan arbeta som instrumentalpedagoger. Däremot tycker han att Rytmikpedagoger arbetar mer fysiskt.

Ytterligare en gång ställer jag frågan om skillnaderna i våra metoder och hur vi arbetar. Staffan svarar: ”det fysiska på golvet, kanske också rörelse med fysisk kontakt och sånt mellan lärare och elev, och elev och elev.”

Kan du se olikheterna i lektionsupplägget i vårt gemensamma ”ändra text, sommarsångstema”, frågar jag. ”Ja man kan väl säga så att det du har visat mig nu, detaljplanerat, ett resultat av ett detaljplanerat tema, så i detalj är inte mitt tema när jag kör igång det. Det är en stor skillnad, men du har ju suttit nu i samband med ditt arbete hemma i din kammare och gjort jättesnyggt, riktig lektionsplanering och sånt där. Det var ju inte igår jag gjorde dom lektionsplaneringarna.”

Staffan berättar efter min frågestund i ”heta stolen”, att han tyckte att det var spännande med denna uppföljning, men att han trodde att jag skulle säga mina synpunkter och reaktioner på hans lektioner, inte tvärt om.

Mina reflektioner efter samtalet

Det var intressant att prata med Staffan om mitt arbete. Men ett frågetecken dröjer sig kvar. Fick jag svar på det jag ville veta? Jag fick svar på en del frågor och lite intressanta skillnader. Vi kom överens om en hel del saker, men i vissa metodfrågor hade vi olika åsikter. Staffan ville inte introducera rörelseextrauppgiften före utdelning, medan jag ville göra tvärtom. Det vill säga först lära ut och göra det tillsammans, för att sedan dela ut uppgiften då en grupp blivit färdig före alla andra. Vi har helt enkelt olika utlärningsätt.

Staffan hade andra uppgifter att göra under terminen och ville därför inte lägga ut fler än fyra lektioner på temat. Det är här jag ser den största skillnaden i våra metoder. Jag lägger gärna fler lektioner på ett tema om det behövs. För min del är resultatet inte det viktigaste, utan vägen dit. Jag tror att barnen får mer ut av temat om varje moment är noga uttänkt, genomarbetat och flyter på i lugn och ro med problemförebyggande arbete. Varje moment tar sin tid (Lektionsanteckningar från lektion för Vernersson).

Då jag frågade Staffan vad han tyckte skillnaden var mellan oss i undervisningsmetod fick jag svaret: ”Det fysiska på golvet, kanske också rörelse med fysisk kontakt och sånt mellan lärare och elev, och elev och elev.”

Jag förstår att han tycker att vi är mer fysiska eftersom rörelsen för oss är en inlärningsmetod och ett sätt att uttrycka musiken. Men vi är inte fysiska med varandra utom i de fall då vi gör en kontaktimprovisationsövning eller Rytmikform. En rörelse kan göras individuellt eller i samarbete med någon annan, utan fysisk kontakt. Jag kan inte minnas att jag varit i fysisk kontakt med någon av mina lärare i undervisningsform. Jag kan inte heller säga att barnen har fysisk kontakt med varandra på mina lektioner. Vissa övningar kräver fysisk kontakt men vi eftersträvar inte det i metoden (Lektionsanteckningar från lektion för Vernersson).

Staffan nämnde gå-noter och spring-noter, ett begrepp som var okänt för mig. Jag skulle själv inte välja att använda de begreppen eftersom jag anser att det kan förbrylla barnen.

Diskussion

Jag ska nu diskutera resultaten utifrån mitt övergripande syfte och forskningsfråga. Finns det något som jag som Rytmikpedagog kan tillföra arbetet som lärare i musik i grundskolan och i så fall vad? Skillnaderna mellan hur en lärare i musik och en Rytmikpedagog lägger upp sina lektioner varierar beroende på vad det är vi lär ut. Hur tänker en Rytmikpedagog då en lektion planeras och passar Rytmik i alla åldrar? Fantasi, lek och rörelse är nyttigt för små barn och för dessa är detta också naturligt och enkelt. Enligt min mening gäller detta också barn i alla åldrar och även vuxna. Även om detta ligger utanför mitt forskningsområde avslutar jag diskussionen med några tankar kring detta ämne utifrån mina erfarenheter av Rytmikundervisning för olika åldrar. Diskussionen delas i två delar varav den första rör min forskningsfråga. Den andra gäller mitt övergripande syfte, och jag börjar med forskningsfrågan, Vad kan jag som Rytmikpedagog tillföra arbetet som lärare i musik i grundskolan.

Som framgått av mitt resultatavsnitt har jag erhållit data som visar på vad som skiljer min undervisning i egenskap av Rytmikpedagog från den undervisning jag observerat hos en lärare i musik i grundskolan. Det är också denna skillnad som jag menar är utgångspunkten för vad jag kan tillföra musikundervisningen i grundskolan. I ett koncentrat har jag sammanfattat denna skillnad i form av åtta samlingsbegrepp, nämligen *gemenskap, självkänsla, att bli sedd, motorik, koordination, lek, fantasi och struktur* (se s. 51). Jag ser alltså dessa begrepp som representationer för vad jag som Rytmikpedagog kan tillföra musikundervisningen i grundskolan. Jag tar dessa begrepp som utgångspunkt för min diskussion.

Som framgått i min litteraturgenomgång hävdar Knutsdotter (se s. 7) att *leken* sannolikt är en medfödd meningsskapande aktivitet hos barnet, men att den kräver att grundläggande behov är tillfredsställda hos barnet. Dit hör sådant som fysisk och psykisk omvårdnad i vid bemärkelse. Barnets trygghet i att veta att de primära behoven blir tillfredsställda är grundläggande för den spontana leken (se ”det inre rummet” och den ”yttre verkligheten” s. 8). Med stigande ålder har barnet varierande behov av särskild stimulans för lek eftersom barnet inte alltid gör det det uppmanas göra, utan hellre tar efter vad vuxna visar i handling. Detta är en viktig utgångspunkt i min musikundervisning (se ”delaktighet” s. 14 och 16). Genom min medvetna aktivering av leken i musikundervisningen tränas barnet i en mängd kompetenser såsom till exempel en utvecklad motorik i en växande kropp, utveckling av personligheten, kunskapsmässig utveckling, begreppsmässig och utförandemässig musikalisk utveckling etcetera (se s. 10 – 11). Detta är också vad den finske hjärnforskaren Bergström syftar på, citerad av

Knutsson (se s. 10), när han talar om det lilla barnets ”möjlighetsglasögen”. Här avses den outvecklade hjärnans (hjärnstammens) obegränsade möjlighet innan hjärnbarken utvecklats till att kunna bedöma det möjliga. Den här processen går ofta till överdrift, inte minst inom skolans arbete och träning, genom att barnet fokuseras på begränsningar (hjärnbarkens utveckling överdrivs) snarare än på möjligheterna. Det något överdrivna uttrycket om att barnet kommer till skolan med hundra språk och lämnar skolan med knappt ett är exempel på den här processen.

Dessa kompetenser är helt avgörande för en individs förmåga att bli en del av ett kollektiv, d.v.s. att kunna uppleva och dela *gemenskap*. Den sociala kompetensen, alltså förmågan att bli en aktiv ansvarstagande individ i samhället, byggs och tränas i samvaro med andra, alltså i det kollektiva. Det startar redan i den allra minsta familjekretsen vanligen mor – barn-förhållandet (se s. 8). Det är också här barnet börjar bygga upp sin *självkänsla* genom att *bli sedd* och bekräftad. Det jag benämnt ”Lära känna leken” (se s. 31 – 32) är viktig eftersom barnet stärker sin självkänsla då man blir framtagen ur gruppen, vilket är ett uttryck för, att som individ, bli sedd. Berg och Cramér pratar om att inlärningssvårigheter i skolan kan bero på blockeringar som upplöses när barnet tränas *motoriskt*. Då barnet växer upp avlöser lagrade rörelsemönster varandra i en speciell ordning. Först styrs motoriken av primära reflexer som gör att reptilhjärnan kopplas in och nervnätet i hjärnan utvecklas. Detta gör att hjärnans olika nivåer kopplas samman och möjliggör medvetna rörelser (se s. 19). I leken tränas och utvecklas barnen motoriskt på ett naturligt sätt vilket leder till bra kontroll över kroppen. Det ställer stora krav på föräldrar i dagens samhälle att uppmuntra barnen med lek så att inte dataspel tar över och hindrar den motoriska träningen och utvecklingen av barnet. Att röra på sig är roligt, speciellt till musik. Därför anser jag att eftersom barn automatiskt rör på sig till musik, varför inte träna motorik och *koordination* samtidigt så att de barn som har eventuella blockeringar får en chans att lösa upp dem så att skolarbetet blir lättare. I mina fiktiva lektioner smög jag in motorik och koordination i hejsångens rytmdel under alla lektioner, rörelser till sångtext i lektion 2 (se s. 35), uppvärmningen, metrikdelen och dramatiseringen i lektion med sång som utgångspunkt (se s. 43 – 44).

Alla dessa olika moment som jag som Rytmikpedagog vill ha med i en lektion så att barnen utvecklas ur ett helhetsperspektiv kräver att lektionen är noga *strukturerad*. Ingen tid får gå till spillo eftersom så mycket ska hinnas med. Därför krävs det en noga framarbetad plan som följs utan pauser mellan de olika momenten. Eventuellt kan en röd tråd leda igenom lektionen så att de olika övningarna sätts in i ett sammanhang och får en mening. I min fiktiva sånglektion på s. 43 – 44 har jag sången ”brevet från kolonien” som en röd tråd igenom mina olika moment: uppvärmning, sång, metrik och dramatisering. Knutsson menar att all lek bygger på ramar och regler och genom att leka inom lekens ramar och

struktur, får barnet kunskap om dem och förbereds att fungera som medmänniska i samhället. Eftersom jag som Rytmikpedagog lär ut kunskap genom att leka sig fram till den, är det viktigt att det finns en tydlig struktur i lektionerna. Finns det inte det, är det lätt att spåra ut eftersom lek är kaos, ett plock ur världen (se s. 15 om Knutsdotters beskrivning om Schillers driftteori). Genom en strukturerad lektion med utrymme för spontanitet, anser jag att barnen förbereds för samhällets ramar och regler medan de leker sig till kunskap på ett lustfyllt sätt. Samtidigt som det måste finnas struktur, måste det finnas spontanitet, improvisation och ett flöde av *fantasi* för att lektionen ska bli rolig och så att strukturen döljs. Barnen ska helst inte se ramarna och reglerna utan bara hänga med på lektionen och lära sig att följa reglerna undermedvetet. Visst, ibland måste man bryta om någon går över gränsen, men helst ska barnen bli lotsade genom strukturen av lekens och fantasins mystik utan att de vet om den, de bara infin- ner sig i den. Genom fantasi blir enligt Knutsdotter små svarta krumelurer i en bok, till bilder, känslor och upplevelser som bara kan framkallas genom föreställningsförmåga (se s. 17). Då vi kan föreställa oss saker som läraren undervisar om, kan vi i ett inre bildspel bättre se vad som berättas om och följa med, samt att koncentrationen varar längre eftersom vi underhålls av våra inre bilder (se s. 16). Fantasi och lek är nyckeln till barns uppmärksamhet, nyfikenhet och intresse, därför valde jag att använda fantasi i mina fiktiva lektioner. I ”ändra namnsången” på sidan 35, får barnen heta en sak eller en maträtt istället för sitt eget namn vilket sätter igång föreställningsförmågan. I samma lektion hittar vi på rörelser som passar bra till sångtexten vilket styrs av vår föreställningsförmåga. Under sånglektionen (se s. 43 – 44) valde jag att lägga fram bilder eller saker som symboliserade texten så att de med svagare föreställningsförmåga lättare kunde lära sig texten i sången. På så sätt ser de bilderna och får in dem i huvudet samtidigt som texten kopplas ihop. Under samma lektion dramatiserar barnen två och två en vers ur sången. Då måste de med hjälp av fantasin komma på vad och hur de ska göra för att få de övriga klasskamraterna att se vilken vers de föreställer. Även extrauppgiften att rita den egna sångtexten, bidrar med fantasi eftersom man ifrån texten först måste göra bilden i huvudet innan man ritar ner den på pappret.

Och med detta övergår jag till den andra delen av min diskussion, den som avser mitt övergripande syfte att lyfta fram Rytmiktraditionens pedagogiska perspektiv på barnets lärande.

De åtta samlingsbegrepp jag diskuterat ovan och som jag sett som representationer för sådant som jag kan tillföra musikundervisningen i grundskolan kan också, menar jag, ses som byggstenar i ett Rytmikpedagogiskt helhetsperspektiv. För mig är musik något som måste upplevas i ett helhetsperspektiv och med alla sinnen eftersom kunskap nås genom olika inlärningssätt beroende på hur man fungerar som individ (se s. 52). Målet för en Rytmpedagog är att lära ut musik

på ett lekfullt sätt och med hjälp av lek, fantasi, motorik och koordination utveckla barnen på flera plan. Lärare i musik och Rytmikpedagoger har samma mål i undervisningen, men väljer olika vägar dit. Att ta med leken in i allvaret, tycker jag lärare borde göra i alla ämnen. När jag ser tillbaka på mitt forskningsarbete menar jag att helhetsperspektivet på barnens lärande och utveckling borde vara ett pedagogiskt mål för alla lärare. På så sätt skulle man underlätta övergångar till exempel mellan den lekfulla förskolan och den allvarliga grundskolan (se s. 18).

En fråga jag kan ställa mig är om jag hade använt samma metod ifall jag skulle få göra om forskningen. Jag kan nu i efterhand se att under min observation hos Staffan upptäckte jag att minidisken inte alls drog åt sig någon uppmärksamhet till skillnad från kameran. Hade jag gjort om dokumentationen, hade jag suttit med några gånger i klassrummet med kameran innan de fem observationstillfällena, för att vänja klassen vid min närvaro och för att minska nyfikenheten inför kameran. Något annat som också fått mig att fundera är mitt val av forskningsmetod. Innan jag påbörjade denna undersökning tyckte jag att det hade varit bäst att jag själv fick undervisa enligt mina omgjorda lektionsplaneringar på Staffans klass, men tog bort den idén eftersom tiden inte skulle räcka till.

I efterhand tycker jag att min forskningsmetod med mina fiktiva lektioner var det bästa alternativet. Anledningen är att jag tror att barnen hade nått samma mål med inspelningen oavsett om de gick på Staffans lektioner eller på mina. Däremot menar jag att barnen hade lärt sig mer i längden på att även gå på mina lektioner eftersom jag som Rytmikpedagog har ett tydligare helhetsperspektiv på lärandet.

Skräddarsytt lektionsinnehåll för olika åldrar

Varför används inte Rytmik mer i skolan? Kan man bli för gammal? På vissa kultur- och musikskolor finns det idag Rytmikundervisning som förberedelse för instrumentalundervisning. Men vad är det som säger att barnet inte kan få fortsätta att gå på Rytmiklektioner när de börjat spela ett instrument? På så sätt tränas allt det musikaliska, som inte endast behöver upplevas på klaviaturer/strängar/knappar, i ett socialt och glädjefyllt sammanhang. För gammal kan man knappast bli. Jag och min kollega håller i all musikundervisning på en skola som har förskola, lågstadium och mellanstadium. Där använder vi Rytmikmetoden, vilket fungerar utmärkt.

Rytmikundervisning kommer tillbaks i ett annat skede då barnen är äldre och går på musikgymnasium och folkhögskolor med musiklinjer. Men var går gränsen då barnet är för gammalt för Rytmikundervisning som metod? Själv tror jag att det handlar om balans, att försöka få med så mycket lek, fantasi och rörelse som

möjligt utan att det blir töntigt, samtidigt som det är roligt och lustfyllt. Då puberteten närmar sig, dämpas barnen. Är man den påhittige lekfulla läraren som sliter för en hel klass utan att få någon med sig, är det ganska lönlöst. Enligt min mening behöver ungdomar på högstadiet Rytmikundervisning eftersom tonårens osäkra kroppshållning stärks av undervisning med rörelse som utgångspunkt. Men det blir tufft för läraren att undervisa eftersom de flesta inte är mottagliga för den sortens arbetssätt i den åldern. Enligt mig är de då mer mottagliga för instrumentalundervisning sittandes i klassrummet men kanske ibland arbeta på ett alternativt sätt. Fånga dagen, fånga barnen i deras bästa och mottagligaste år för lek, spontanitet och fantasi.

För konkreta skillnader på lektioner med olika mycket fantasiinnehåll beroende på barnens årskurs, se bilaga 1.

Jag har valt leken som verktyg i min undervisningsmetod eftersom jag tror att det är det roligaste sättet för barn att nå kunskap, väcka nyfikenhet och mer smak. Men framförallt för att lek innehåller så många nyttigheter som tränar och utvecklar oss på alla plan.

Slutsatser

Studien visar att lärare i musik och Rytmikpedagoger går hand i hand, men att de ibland släpper taget om varandra. I mina undersökningar finner jag att det som skiljer våra metoder åt är att en Rytmikpedagog arbetar utifrån ett helhetsperspektiv (se s. 54) som gynnar hela människan, medan lärare i musik ofta arbetar med mindre, fristående delar. *Gemenskap, självkänsla, att bli sedd, motorik, koordination, lek, fantasi och struktur* är något som jag som Rytmikpedagog betonar och kan tillföra arbetet som lärare i musik i grundskolan, vilket framgår i resultatdelen. Musiken upplevs med hela kroppen och med alla sinnen. Musiken lockar fram rörelser som förstärker upplevelsen och via rörelsen uttolkar vi musik. Lekens och fantasins magi fångslar och väcker nyfikenhet och intresse för musiken och människor.

Som jag har visat är leken livsviktig och utvecklar oss på alla plan. Leken berikar våra inre rum med inre bilder som genom bearbetning gör att vi förstår det vi upplevt. Det inre bildspelet är väsentligt för att öka nyfikenheten och hålla intresset vid liv vid lyssning, läsning, skrivning, för lärandet i allmänhet samt för minnets skull. Jag anser att leken borde integreras mer i skolarbetet.

För mig är rörelse en självklarhet! Ett önskeceenario är att rörelse integreras i fler ämnen i skolan och flera gånger i veckan. Barn älskar att röra på sig, och vad kan i värsta fall hända, lite extra motion? Min mening är att rörelser utvecklar. Att träna motorik och koordination är en investering hos alla eftersom signaler mellan hjärnhalvorna ökar ju mer vi rör på oss. Barn med kvarstående spädbarnsreflexer kan träna andra sorters rörelser för att undvika framtida inlärings svårigheter.

Finns det ett roligare sätt att röra på sig än när man upplever musik. Barn vill automatiskt röra på sig när det hör musik eftersom musik och rörelse hör ihop (se s. 10).

Som vidare forskning skulle jag vilja forska vidare och skriva om hur musik och rörelse kan integreras i grundskolans olika kärnämnen. Samt varför musik- och kulturskolor inte har Rytmik som valbar kurs i åldrarna nio och uppåt. Det lämnar jag till andra nyfikna.

Musik, gärna fantasi och lek...

Referenser

- Andersson, S. (2002). Rytterna smittar, intervju med Maria Leerna. *Fritidspedagogen*, (3/4), 2-4.
- Berg, L. E., & Cramér, A. (2004). *Hjärnvägen till inläring. Rörelser som sätter hjärnan på spåret*. Jönköping: Brain Books.
- von Bülow, G. (1974). *Vad är rytmik? En introduktion i rytmisk-musikalisk uppfostran..* Stockholm: AB Nordiska Musikförlaget.
- von Bülow, G. (1974). *Barn rum form*. Stockholm: Bokförlaget Aldus/Bonniers.
- Dahlnom, T. (1987). Utveckling och inläring. *Musik & Kultur*, (6), 15-17.
- Dalcroze, E-J. (1997). *Rytm, musik och utbildning*. Stockholm: KMH förlaget.
- Knutsdotter Olofsson, B. (2003). *I lekens värld* (2:a upplagan). Eskilstuna: Liber.
- Moyles, J. R. (2003). *Släpp in leken i skolan*. Stockholm: Runa.
- Neuman, S. & Lind, J. (1997). *Musik i livets början* (2:a upplagan). Stockholm: Berghs.
- Nilsson, L. (1997). Pedagogerna leker för lite, doktorsavhandling av Marie-Louise Hjort. *Förskolan*, (2), 39-41.
- Norman, J. (2002). Leka, drömma, tänka. *Divan*, (kap 1-2), s 14-23.
- Patel, R. & Davidsson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder* (3:e upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Uddén, B. (2004). *Tanke Visa Språk. Musik pedagogik med barn*. Lund: Studentlitteratur.
- Verneresson, A-K. (2003). *Rytmik – lek på allvar. Magisteruppsats*. Malmö: Musikhögskolan i Malmö.

Bilagor

Bilaga 1: Lektioner med fantasi

Jag har själv två femmor som jag arbetar med, och försöker smyga in fantasin så mycket som möjligt så att deras föreställningsförmåga tränas, utan att de tycker att det är barnsligt.

Till exempel gick förra lektionen till så här:

(Allt som står inom parentes är mina kommentarer om vad det är barnen tränar eller förklaring varför jag gör det jag gör. Stjärnorna är delmoment under huvudrubrikerna som är understrukna.)

Inledning

- * Hej sång (se bilaga 3). (Visar att lektionen börjat)
- * Namnsång (se bilaga 11). (Alla sjunger sitt eget namn, för att våga och bygga upp sin självkänsla)

Tema

- * Jag frågar klassen vad en "ljudeffekt" är.
- Jag säger att jag är ute och åker bil och frågar om de kan göra ljudeffekter till. (Temat introduceras och de förbereds lite för uppgiften som ska utföras senare)
- * Alla i ringen stelnar till som statyer på min uppmaning.
  - * Jag lägger papperslappar på olika ställen på kroppen på barnen, en lapp/barn.
  - * När jag säger varsågod, öppnar barnen lapparna och läser vad det står.
- På lapparna står det olika uppmaningar, följande: Stå på ett ben! Sätt dig ner! Surra som ett bi! Klappa med händerna! Barnen ska därefter bilda grupper utifrån ljuden eller rörelserna.
- * Grupper bildas, på ett lustfyllt sätt.
  - * Jag går runt och ger varje grupp två ord/meningar som de ska hitta på ljudeffekter till. (De får göra ljud med kroppen, instrument kanske plockas fram nästa lektion)
  - * Samling i ringen.
  - * Jag tänder ett ljus i mitten, och släcker ljuset i salen.
  - * De får lyssna på en berättelse, och varje gång de hör "deras ord eller mening", ska de göra ljudeffekten.
  - * Den handlar om höstlövet Hans, en berättelse jag själv skrivit. Den har en massa nyttiga ingredienser som barnen matas med.
- 1) Hans skrattar åt andra löv som börjar bli gula, men gul blir han själv tillslut och då retar hans kompisar honom och Hans blir ledsen.
  - 2) Hans trillar ner förmultnar och åker ner i jorden med hjälp av regndropparna. Sugs upp av trädets rötter och hamnar där han bodde från början.

(Lite smyglärdom om kretsloppet, med hjälp av lite påhitt.)

3) Medan jag berättar berättelsen, tränar barnen sina inre bilder.

4) Koncentrationen och lyssnandet är på topp. De lyssnar noga på sin signal (sitt ord) så att de får göra musik till berättelsen.

* Vi pratar om höstlövet Hans, och barnen får dela med sig av sina tankar och känslor.

Avslutning

* Grupperna får lägga sitt papper (med orden på) i mitten av ringen.

Därefter får frivilliga räkna upp handen och berätta vad de tycker att konstverket ser ut som (tränar associationsförmågan, lagrade inre bilder kommer till nytta).

(Förra lektionen fick de ligga ner och blunda och lyssna på olika musikstycken. Glad musik, ledsen musik, arg musik. Efter varje stycke fick de antingen skriva eller rita vad de såg/tänkte på (tränar de inre bilderna). Eftersom denna lektion hade "ledsen" som dagens tema (därför höstlövet Hans sorgliga berättelse) skrev jag en ledsen sång med utgångspunkt i barnens upplevelser och tankar.)

* Ledsensången lärs ut (sjunges bara igenom 2-3 gånger eftersom vi ska lära oss den ordentligt nästa lektion).

* Jag tar fram listan på vad de skrev när de lyssnade på den ledsna/sorgsna musiken, och läste alla tankar (anonymt) eftersom allt inte fick plats i ledsensången.

* Hejdåsång (se bilaga 5). (För att visa att lektionen är slut).

Vad var mitt mål med lektionen?

- 1) Smyga in fantasin och träna de inre bilderna.
- 2) Träna gehör och kreativitet (ljudeffekterna).

Vilket tema använde jag?

Temat är inte så tydligt eftersom det inte är en solklar röd tråd genom lektionen. Men jag använde mig av 1) höst/löv.

2) känslor (denna lektion, ledsen).

Vad tränade de förutom mina mål?

- 1) Gemenskap (att sjunga socialt tillsammans).
- 2) Sitt självförtroende (våga sjunga sitt eget namn i namnsången).
- 3) Melodi (i sångerna).
- 4) Rytm (i mitten av hejsången är en sång paus, då jag gör rytmer över fyra fjärdedelstakter, barnen härmar).
- 5) Associationsförmågan (konstverket).
- 6) Lek (lite skoj i gruppindelningen).
- 7) Kreativitet (hitta på egna ljud för orden).

Vad tycker jag saknas?

1) Rörelse.

Om jag hade fått ändra i efterhand så hade lite mer rörelse inte skadat. Men på fyrtio minuter hinner man inte mycket. Ibland får man spara något till nästa lektion och ge lite mer av det då.

Barnen kommer bara att komma ihåg höstlövet Hans, att lektionen handlade om att vara ledsen, och deras ord i ljudeffekterna. Vad de inte kommer att komma ihåg är allt det nyttiga som gömdes i planeringen och det de lärde sig. Jag skrev att lektionen inte hade en tydlig röd tråd. Det är lättare att planera och utföra efter röd tråd och hårt sammanflätad lektion om barnen är yngre och då mer fantasi och lek är accepterat.

Här är ett exempel på en sådan lektion. Barnen är ca 6 år och går i förskolan.

Lektionsmål: Introducera skillnaden på fjärdedelar och åttondelar.

Dagens sång: Du käre lille snickarboa.

Redskap: Rep.

Tema: Emil i Lönneberga.

- = signal från pianot.

(Allt som står inom parentes är mina kommentarer om vad det är barnen tränar eller förklaring varför jag gör det jag gör. Stjärnorna är delmoment under huvudrubrikerna som är understrukna.)

Inledning

* Jag hämtar barnen utanför dörren. Alla håller i varandras händer och dansar efter mig som en ringlande orm till inspelad musik, ”du käre lille snickarboa”. (På så sätt får lektionen en tydlig och lustfylld start samtidigt som snickarbod sången introduceras).

* Vi samlas i en ring.

* Hejsång (se bilaga 12). (Vi musicerar tillsammans och bekräftar varandra då vi hälsar på varandra).

* Namnsång (se bilaga 13). (Stärker självkänslan).

Tema

* Jag berättar om Emil, och frågar om det är någon som vet vem han är? Det kan hända att det finns någon som inte vet vem han är, och då får de en liten inblick. Vi pratar om Emil, och till slut berättar jag att vi ska ut och hälsa på honom. (Tydlig leksignal, och barnen är med på noterna att vi ska hälsa på Emil, fast på låtsas. Det är här som vi går från verklighet till fantasi.)

* Jag slänger ut ett rep som delar salen i två delar. (Repet introduceras).

Visar barnen att repet är en gårdsgård som vi måste balansera på för att komma till Emils hus. (Tränar balans och fantasi).

* När vi kommer fram samlar jag barnen och pekar åt ett håll samtidigt som jag viskar ”titta där ligger Emils pappa och sover middag”. (Tränar fantasi och skapandet av inre bilder).

Eftersom vi inte vill väcka honom så vänder vi oss och tittar på Ida som är upphissad i flaggstången.

* Vi balanserar tillbaks på gårdsgården, och möter Krösa-Maja i mitten.

Hon tipsar oss om en hemlig ”fjärdedels-åker” och en ”åttondels-åker” som man kan gå till. Men för att få lov att gå dit, måste man lära sig den hemliga åkeramsan.

* Krösa-Maja och jag lär ut ramsan med rörelser, och när vi kan den får vi lov att gå in. (Tränar motorik, koordination, rytm och språk).

* Jag berättar att på denna sidan av gårdsgården (på fjärdedels-åkern), går man så här! Och så går jag i ett tempo jag bestämt, barnen härmar. (Barnen lär sig fjärdedelsnoter genom att ta in dem i hela kroppen och utföra dem med fötterna). Men väljer jag att gå på andra sidan av gårdsgården, måste jag först hoppa över den, och då går man så här! Barnen tar ett skutt över repet. Jag dubblar stegen, och barnen märker att det går betydligt snabbare. På fjärdedels-åkern finns en stor bild på en fjärdedelsnot och på åttondels-åkern växer det åttondelar, och de har svans. Noterna gör jag med svart el-tejp. (Barnen får uppleva skillnaderna mellan fjärdedelar och åttondelar både fysiskt och teoretiskt).

* Jag sätter mig vid pianot och spelar åttondelar eftersom de är på den sidan av repet. (Harmoniseringen är ackorden ur ”du käre lille snickarboa”). Säger till barnen att gå så många steg som pianot spelar. Barnen får nästan springa för att hinna med. (Tränar gehöret eftersom de måste lyssna hur man ska gå, hur snabba stegen ska vara).

* När jag spelar fjärdedelar frågar jag: Vart ska ni nu gå? (Signal).

Barnen märker att det är långsammare och hoppar över gårdsgården. (Smidighet och motorik).

* För att krydda det hela och skärpa koncentrationen samt träna gehöret, lämnar jag ut olika signaler. (Gehör).

- När jag slutar spela på pianot, stannar alla barnen och blir en staty. (Bör ha haft staty som tema i en förgående lektion).

- När jag spelar en drill på pianot, böjer alla sig ner och klappar Idas katt. (Förberedelse för nästa lektion, då ”lille katt” sången ska introduceras).

- När jag spelar en stor stark ton på pianot samtidigt som jag skriker EEEEEEMIIIIIL!!!!, då springer alla till snickarboden (en bestämd plats i salen) där vi väntar tills Emils pappa försvunnit. För att kunna gå ut igen, måste alla tälja varsin trögubbe och efteråt sjunga ”du käre lille snickarbod”. (Barnen tränar att leka med fara utan att bli rädda på riktigt. Stärker deras självförtroende).

* Vi lär oss snickarbodsången. (Tränar melodi, språk och musik).

- * När vi lekt detta några gånger, pekar jag på solen och säger att vi måste gå hem eftersom alla i Lönneberga ska gå och lägga sig. (Fantasi).
- * Vi balanserar över gårdsgården och hittar hem igen till vår ring. (Fantasi till verklighet).

Avslutning

- * Vi pratar om Emil och om vad vi sett idag. (Tränar minnet. De som inte kommer ihåg blir påmind).
- * Jag frågar om någon vet vad grönsakerna egentligen är för någonting? Prat om fjärdedelar och åttondelar (lagom kort). (Barnen kommer att känna igen orden fjärdedel och åttondel och dess betydelse till framtida musicerande).
- * Sjunga kända sånger (sånger de lärt sig genom andra teman på tidigare lektioner). (Repetition höjer barnets självkänsla eftersom de känner sig säkra och vet att de kan!).
- * Repetera Krösa-Majas rörelseramsa och du käre lille snickarbod.
- * Hejdåsång (se bilaga 14). (För att visa att nu är det slut för idag).

Barn leker samma lekar om och om igen, för att arbeta fram en större förståelse och sortera sina känslor och inre bilder i sina inre rum. (Knutsson, 2003). Därför är det viktigt att det inte bara händer nya moment varje lektion. Barn måste få en chans att bottna i leken och leka den några gånger, men ändå få tillfört nytt så att nyfikenheten och intresset är på topp. Ett barns framgång i "Emil i Lönneberga-lektionen" kan vara hälften nådd hos ett annat barn. Om jag hade gjort en uppföljare på Emil-lektionen, hade jag behållit Emil-temat minst en lektion till.

- 1) Repet hade fått en större betydelse och delats ut till varje barn. Då kunde vi arbeta med repet på många olika sätt, hissa upp Ida i flagg stängen, ha foten i varsin karott, hitta på andra saker som man kan göra repet till (associationer).
- 2) Fler signaler vid pianot. Barnen gör en katt av repen och placerar ut dem i rummet. Vid en ny signal (utöver de andra) springer alla till sin egen katt, klappar och sjunger "lille katt" som blir lektionens nya sång. Allt går i fantasins värld.

Båda exemplen på lektionerna (förskolan & mellanstadiet) innehåller fantasi, men i olika mängder beroende på hur gamla de är. Fantasi är viktigt för alla åldrar, men det gäller att hitta balansen och bedöma hur mycket som "går hem".

I "Emil-lektionen" skrev jag om hur barnen tränas att möta en fara utan att bli rädda på riktigt. Det är en viktig del i barnens lek eftersom deras självkänsla växer då de bemästrar att möta faran och känner att de har kontroll över det (kan vara Emils pappa då han jagar Emil, kapten Krook, ett lejon, ett spöke, ett troll eller "nu kommer jag och tar dig - leken") utan att bli rädda på riktigt. Barn kan bli lite rädda i leken men tjuver samtidigt av förtjusning, eller för att det hör till. Det krävs att *leken* är tydlig för att barnen ska våga leka med faran utan att de

blir rädda på riktigt. Blir de det och börjar gråta, har lekens magi brutits och verkligheten är tillbaka. Det är även nyttigt för barn att leka att de *är* faran, för då växer deras självkänsla. De som normalt är blyga och tillbakadragna kan vinna mycket på att få gå in i rollen som en stort rytande lejon eftersom det inte är pojken som rusar fram och tar för sig utan lejonet. Inom leken är allt möjligt, man får vara precis vem man vill (Knutsdotter, 2003).

Bilaga 3: Hejsång åk 4-5

Hej allihopa, hur mår ni idag?

Katarina Stener

x = klapp eller stamp.

The musical score is written in 4/4 time with a key signature of two flats (Bb and Eb). It consists of four staves of music. The first staff begins with a piano introduction of eighth notes. The lyrics are: "Hej al - fi ho - pa, hur mår ni i - dag? Hej Ka - tā - ri - na". The second staff continues the melody: "tack jo vi mår bra. Kan ni al - la här - ma ryt - mer - na jag gör?". The third staff is a rhythmic exercise labeled "(RYTM HÄRMNING.....)", consisting of a series of rests followed by a single note, with the lyrics "Det gjor - de vi bra, det". The fourth staff concludes the piece: "gjor - de vi bra. Till - samm - ans mus - i - ser - ar vi i - dag!". Chord symbols are placed above the notes: Bb, Eb Bb, Bb, F, Bb, Eb Bb, Bb, F, Bb, Eb Bb, Bb, F, E^b, Cm, B^b, Gm, Cm, F, B^b.

- Läraren sjunger de två första takterna.
- Barnen svarar på tredje o fjärde takten.
- Läraren frågar på nytt i femte o sjätte takten och klappar direkt efter en rytm över en takt, barnen härmar.
  - Läraren kan själv bestämma hur många takter som ska läggas på rytmhärming.
  - Klapp kan bytas ut mot rörelser eller rytmisering på olika delar på kroppen.
- På ordet tillsammans, håller barnen varandras händer så att ringen blir sluten.

Bilaga 4: Namnsång åk 4-5

x = klapp

Vad heter du då?

OKÄND
TEXT O
TONSÄTTARE

G7 Cm

Vad heter du då? (Kalle) Kalle Vad heter
du då? (Lisa) Lisa Vad heter du då? (Åsa)

Åsa - Det var väl bra men se goddag, tack ska ni ha!

Det var väl bra.....

Sofias visa

1. Vi har blivit goda vänner, humta-dia humta. Så vi är varandra
känner

Humta di-da hum

2. Tummarra emot varandra, humta-dia humta.
Så att vi varandra känner -1-

3. Axlarna....

4. Knäna..... osv.

5. Vi har blivit goda vänner. - -
För att vi varandra känner. -1-

Bilaga 5: Hejdåsång åk 4-5

Vi säger hejdå

Katarina Stener 2005

Vi säg - er hej! Vi säg - er

hej hej hej! Vi säg - ger tje-na, hal-lå, vi ses, ad-jö, good

bye! Vi säg - er hej då, hej ba - pa-lu - ba. Hej då

hej ba - pa-lu - ba. Hej! (Knä, klapp,knä) (Klapp,knäpp, knäpp) Hej då!

Dm Am Dm Am Dm Am

Dm Am Dm

The musical score is written in 4/4 time and G major. It consists of four staves. The first staff has lyrics 'Vi säg - er hej! Vi säg - er'. The second staff has lyrics 'hej hej hej! Vi säg - ger tje-na, hal-lå, vi ses, ad-jö, good'. The third staff has lyrics 'bye! Vi säg - er hej då, hej ba - pa-lu - ba. Hej då' and includes chord markings 'Dm Am Dm Am Dm Am'. The fourth staff has lyrics 'hej ba - pa-lu - ba. Hej! (Knä, klapp,knä) (Klapp,knäpp, knäpp) Hej då!' and includes chord markings 'Dm Am Dm'. There are also rhythmic markings for clapping and clapping-knapping.

- Uppreppningsdelen upprepas så många gånger som det behövs för att läraren ska hinna ta i hand med alla i ringen, innan alla går in i rytm delen i slutet.

Bilaga 6: Sill i dill

Sill i dill

♩=♩♩

Trad.

1. Mors ill - la Ol - le: (Mors lilla Olie) i sko - gen gick, (i skogen gick) etc.

ro - sor på kir - den och sol - sken i blick Men

blis - ken gick söm - der i slags - mål med bön - der å

en säck po - ta - tis å en tur - na sill, sill i

dill, sill i dill, sill i dill - dill - dill.

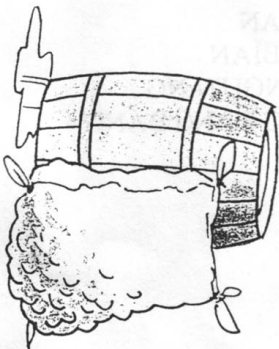
2. Sankta Lucia
snart är det jul.
Då kommer tomten
och då blir det kul.
Men kulen gick sönder
i slagsmål med bönder
och en säck...

38

3. Framåt i bussen
så långt som det går,
för det finns så många
som på gatan står.
Men gatan gick sönder
i slagsmål med bönder
och en säck...

4. Jonas i ökenen
han trampa' och gick,
sand mellan tårna
var allt som han fick.
Men fickan gick sönder
i slagsmål med bönder
och en säck...

5. Adam och Eva
i Paradiset gick,
dom hade inga kläder
så fikonlov dom fick.
Men löven gick sönder
i slagsmål med bönder
och en säck...

39

Bilaga 7: Balladen om herr Fredrik Åkare och den söta fröken Cecilia Lind

Balladen om herr Fredrik Åkare och den söta fröken Cecilia Lind.

Svensk text och bearbetning: CORNELIUS VIKESWÄLLE
Melodi: Monday Morning, traditionell folksång

'Monday Morning' ingick i gruppen Peter, Paul & Marys repertoar men den som först sjöng visan i Cornelius Vikeswäls svenska version var en ung vissångerska från Norrköping, Marie-Louise Jangsved, som debuterade hos Cornelius, Fred Åkerström och Brita Borg på Lisobergs konsertsal i juli 1966. På besöket efter-
åt förekom visan i Cornelius' och Lin Schuberts konsertsal i juli 1966. På besöket efter-
på Lilla Teatern i Stockholm, där Cecilia Lind förtroppsliggades av Ann-Louise Hanson. Anita Lindblom sjöng den i en Kar de Mumma-revy på Folkan. Balladen ingår i vissamlingen 'Grimascher och Telegram', 1966. Att timnarna i sjätte strofen blivit så långa att fullnånen hinner bli ny under vissans lopp får tillskrivas det faktum att i visor kan allt hända.

Från Oc-ker-ö lo-ge hörs dragspel och bas och fullmånen
 Ly-ser som var den av glas. Där dansar Fredrik Å-ka-re Kind e-mot
 kind med lil-la-frö-ken Ce-ci-li-a

ANIKATRIN
 ANROSENBLAD
 SPÖRTIGAMARIE
 FREDRIKÅKARE
 POLARENPER
 CECILIALIND

Hon dansar och blundar så nära intill,
 hon följer i dansen precis vart han vill.
 Han för och hon följer så kall som en vind.
 Men säg varför rodnar Cecilia Lind?
 Säg var det för det Fredrik Åkare sa:
 Du döftar så gott och du dansar så bra.
 Din midja är smal och barmen är trind.
 Vad du är vacker, Cecilia Lind.
 Men dansen tog slut och vart skulle dom gå?
 Dom bodde så nära varandra ändå.
 Till slut kom dom fram till Cecilias grind.
 Nu vill jag bli kysst, sa Cecilia Lind.
 Vet hud, Fredrik Åkare, skäms gamla karlin!
 Cecilia Lind är ju bara ett barn.
 Ren som en blomma, skyggt som en hind.
 Jag fyller snart stullen, sa Cecilia Lind.
 Och stjärnorna vandra och timnarna fly
 och Fredrik är gammal men månen är ny.
 Ja, Fredrik är gammal men lock är blind.
 Ah, kysst mig, jag sa Cecilia Lind.

Bilaga 8: Brev från Kolonien

16

BREV FRÅN KOLONIEN

Cornelis Vreeswijk

1. Hej - san mor - san, hej - san stab - ben! Här e'
brev från älsk - lings - grab - ben. Vi har kul på ko - lo -
- ni - en, vi bor tju - go - åt - ta gangs - ter - grab - bar i en ...

2. ... stor barack med massa sångar.
Kan ni skicka mera pengar?
För det vore en god gärning,
jag har spelat bort vartenda dugg på tårning.

3. Här e' roligt vill jag lova
fastän lite svårt att sova.
Killen som har sängen över mej
han vaknar inte han, när han behöver, nej ...

4. Jag har tappat två framtänder
för jag skulle gå på händer
när vi lattjade charader,
så när morsan nu får se mej får hon spader.

5. Uti skogen finns baciller
men min kompis han har piller
som han köpt utav en ful typ,
och om man äter dom blir man en jättekul typ.

6. Jag är inte rädd för spöken,
och min kompis han har kröken
som han gjort utav potatis
och den säljer han i baracken nästan gratis.

7. Vårn fröken är försvunnen,
hon har dränkt sig uti brunnen,
för en morgon blev hon galen
för vi släppte ut en huggorm i matsalen.

8. Föreståndar'n han har farit,
han blir aldrig va' han varit,
för polisen kom och tog hand
om honom för en vecka när vi lekte skogsbrand.

9. Uti skogen finns det rådjur,
i baracken finns det smådjur,
och min bäste kompis Tage
han har en liten fickkniv inuti sin mage.

10. Honom ska dom operera.
Ja, nu vet jag inge' mera.
Kram och kysst och hjärtligt tack sen,
men nu ska vi ut och bränna grannbaracken.

© Copyright Multitone AB, Stockholm

Bilaga 9: Staffans elevers omgjorda sångtexter

(Stora tjejgrupp)

Flyttat och rest! (Omt det gör ont)

A I O finns det nåt mer att säga finns det nåt mer?
Vi har varit på en resa och vi orkar inte mer.
Nu ska vi gå å sova och ta en liten break.

Flyttat och rest med mera och nån har fyllt år och grattis på dig.
Och vi har också solat och badat på stranden.
Och hela 66 dagars lev.
Och alla omkring dem är ingenting jämfört med oss!!! ooooo

Det sista vi behöver är snön som kommer snart. Neeeeej

Refräng!

Vi rockar fett allihopa och vi slutar så här aaa hejda-å. Flyttat

Av: Fanny, sofia, elin, anna.

och rest
med mera

Vart ska vi resa i år?

(Var ska vi sova in ett?)

Till Danmark så klart ja vi ska åka frittfall som är så roligt i år
Ja nu ska vi åka till Danmark så klart la la la la la la la la la la
Och vart tog vi vägen vi kom non helt annanstans vi kom till Stockholm ja, vi
får väll komma på något annars får vi köra tillbaka till Vellinge så klart la la la
la la la la

(Melan Killjupp)

av Tobias Pontus

MIN SOMMAR

(Vill ha dig i märket hos mig)

(lilla tjej jappen)

Vill ha dig i solen hos mig.

Tiden den stannar när vi solar och badar.

Oh, jag lättar, jag dyker, jag simmar fram låt det aldrig ta slut.

Jag hoppar från klipporna neråt mot det stora blå, rädslan för
landningen känner jag från topp till tå, men om jag inte simmar
nu så klarar jag mig ej, bort från dig.

Jag vill

oh, Vill ha dig i solen hos mig.

Tiden den stannar när vi solar och badar.

Oh, men nu vill jag hem.

AV: Lisa, Isabell, Madeleine och Caroline.*

Bilaga 10: Staffans elevers omgjorda sångtexter

Musik!!!!!!
(Bä bä vita lamm)

(Lilla killgruppen)
4 st, dock 3 vid inspel.

Vi har varit på en liten liten båt.
När vi va framme åkte vi till ven.
När vi kom av båten åkte vi till bryggeriet.

OLIVER
Alexander,
Erik

Makem,
Jesper,
Kim
Hampus

Sommartider (Stora killgruppe)
(Sommartider hej hej) 4 st

Vi har vatt på Gotland och spelat en cup
Sen var vi småland och åkte en båt
Oooo
Sen åt vi glass i stora lass
Ding ding
Vi har åkt fritt fall på sommarland då blev vi blöta på hela vår kropp
Oooo
Nu måste vi gå heejdå. Hejdå

Var ska vi resa i år (Mellan killgruppen)
(VAR SKA VI SÄVA VATT?) 4 killar

Var ska vi resa i år
Vad ska vi göra där.
Som är så roligt i år.
nu ska vi åka till Danmark så klart.
la la la la la la la la la la la la la la la la la
Och vart tog vi kom någon helt annan stans vi
kom till Stockholm och vad ska vi göra nu.
köra tillbakstill Vellinge så klart La La La
La La La La

Jonathan
Erik

Bilaga 11: Namnsång åk 5

69.

Namnblues Anette Wikenmo

Jag heter Mi-a! Du heter Mi-a! Jag heter Pär!
Du heter Pär! Jag heter A-nette! Du heter A-nette!
Jag heter E-va! Du heter E-va! Här är vi al-la,
sitter tillsammans i ring-en---!

Alla får improvisera och berätta vad de heter. Det härmas av övriga gruppen.

När vi kommer till "Här är vi alla....." sjunger alla unisont. Och viftar med armarna i luften. På "sitter tillsammans.." tar alla tag i varandras händer.

Bilaga 12: Hejsång åk F

$\square = \overset{3}{\square}$ Här är vi! Anette Wikermo
H7 jan. 9

1. Hej all i-ho pa! Var är ni - ?
 Här är vi! Alla kan vi klappa alla kan vi
 stampä alla kan vi klappa nu. Alla kan vi
 vifta -, alla kan vi vifta -, alla kan vi höjta
 nu: Hej

2. Alla som är killar! Var är ni?
 Alla tjejer! Var är ni?
 Alla som är sura. Var är ni?
 Alla som är pigga. Var är ni?

Välkomna hit! A. Wikermo
maj-96

Alla är välkomna hit idag. Lalalala (klapp)
 Lalla lala (klapp) Vi ska ha roligt tillsammans idag.
 Lalla lala la la. (klapp)

Bilaga 13: Namnsång åk F

3 ggr

2. Ingenting

Text & musik: Börge Ring

Vad vo - re li - vet u - tan dej
vad vo - re li - vet u - tan mej
Vad vo - re li - vet u - tan er
vad : vo - re li - vet u - tan oss
Ing - en - ting, ing - en - ting ting

G D em
2. Vad vore livet utan katt
C D G
vad vore livet utan hatt
G D em
vad vore livet utan häst
C D G
vad vore livet utan präst

G D em
3. Vad vore livet utan mat
C D G
vad vore livet utan tjat
G D em
vad vore livet utan lek
C D G
vad vore livet utan smek

4 ✿ Byt ut orden dig, mig, er och oss
mot barnens namn ✿

Bilaga 14: Hejdåsång åk F

Åsa Wallin

Nu ska vi hemåt gå

Text: Nu ska vi hemåt gå // med skor och misser på
Vi tror har så // Nu ska vi hemåt gå!!
Vinkeli vink, vinkeli vink vi ses Hejdå!

The musical score is written on three staves in G major (one sharp) and 4/4 time. The first staff contains the melody with lyrics: "Nu ska vi hem-åt gå! Nu ska vi hem-åt gå! Med skor o misser på". The second staff contains a guitar accompaniment with chords: E2, A7, D, D/F#. The third staff contains a second melody line with lyrics: "Vinkeli vink, vinkeli vink, vi ses, hej då!". Chords for the second melody include G, D, A7, and D/C#.